

**PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
AKTUALIZACJI
PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA MIASTA I GMINY WRZEŚNIA
NA LATA 2010 – 2013
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2014 – 2017**

Września, Marzec 2010

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
1.1. PODSTAWY PRAWNE	4
1.2. CEL PROGNOZY	4
1.3. ZAKRES PROGNOZY	4
1.4. METODOLOGII	6
2. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE MIASTA I GMINY WRZEŚNIA.....	7
2.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE	7
2.2. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE.....	8
2.3. HAŁAS.....	9
2.4. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE.....	14
2.5. WODY POWIERZCHNIOWE.....	16
2.6. PRZYRODA	20
2.7. ENERGIA ODNAWIALNA	23
2.8. POWAŻNE AWARIE.....	24
2.9. PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ZIDENTYFIKOWANE W GMINIE	25
3. DOKUMENTY NADRZĘDNE I WYTYCZONE PRZEZ NIE CELE Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA	27
3.1. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DYREKTYW UE ORAZ POLITYKI KRAJOWEJ	27
3.2. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA.....	27
3.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO	28
3.4. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WRZEŚIŃSKIEGO.....	30
4. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY WRZEŚNIA.....	32
4.1. PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	32
4.2. CELE AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	32
4.3. ZADANIA WRAZ Z KIERUNKAMI DZIAŁAŃ	32
4.4. ZAŁOŻENIA ALTERNATYWNE.....	40
4.5. ZANIECHANIE REALIZACJI ZAŁOŻEŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	40
4.6. ODDZIAŁYWANIE NA ŚRODOWISKO REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ZAPOBIEGANIE NEGATYWNYM ODDZIAŁYWANIOM	41
4.7. TRANSGENICZNIE ODDZIAŁYWANIE REALIZACJI PROGRAMU NA ŚRODOWISKO.....	43
5. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	44
6. ZAPOBIEGANIE / KOMPENSACJA NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	46
7. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	48

SPIS TABEL

TAB.1. WYNIKOWE KLASY JAKOŚCI POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OR DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA DLA STREFY GNIĘZNIĘSKO - WRZEŚNIEŃSKIEJ	9
TAB.2. WYNIKOWE KLASY JAKOŚCI POSZCZEGÓLNYCH ZANIECZYSZCZEŃ W OR DOKONANEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW USTANOWIONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA DLA STREFY WIELKOPOLSKIEJ	9
TAB.3. WYKAZ STACJI BAZOWYCH TELEFONII KOMÓRKOWEJ W MIEŚCIE I GMINIE WRZEŚNIA	15
TAB.4. WYNIKI BADAŃ POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO WÓD W PUNKCIE POMIAROWO – KONTROLNYM WRZEŚNICA CEGIELNIA	17
TAB.5. OCENA POD KĄTEM PRZYDATNOŚCI WÓD DO BYTOWANIA RYB W WARUNKACH NATURALNYCH	18
TAB.6. MONITORING WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE MIASTA I GMINY WRZEŚNIA	18
TAB.7. GRUNTY LEŚNE W MIEŚCIE I GMINIE WRZEŚNIA	20
TAB.8. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY W GMINIE WRZEŚNIA	21
TAB.9. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WRZEŚNIEŃSKIEGO	30
TAB.10. WSKAŹNIKI MONITORINGU PROGRAMU	44

SPIS SKRÓTÓW

BZT5 – Biochemiczne Zapotrzebowanie Tlenu w ciągu 5 dni
dB – decybel – jednostka natężenia hałasu
Dz. U. – Dziennik Ustaw
EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu (ang. Eco-Management and Audit Scheme)
EMEP – z ang. European Monitoring Environmental Program – Europejski Program Monitoringu
GUS – Główny Urząd Statystyczny
GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
JCWpd – Jednolite Części Wód Podziemnych
KDPR – Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
OZE – Odnawialne Źródła Energii
POŚ – Program Ochrony Środowiska
SDR – Średni Dobowy Ruch
SOO – Specjalne Obszary Ochrony
UMiG – Urząd Miasta i Gminy
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami

1. WSTĘP

1.1. Podstawy prawne

Zgodnie z art. 46 pkt. 1 i 3 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 199, poz. 1227) przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagają projekty: polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Obowiązek opracowania prognozy oddziaływania na środowisko nakłada art. 51 ust. 1, zgodnie, z którym wykonanie prognozy spoczywa na organie opracowującym projekt dokumentu.

1.2. Cel prognozy

Podstawowym celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Istotą sprawy jest sytuacja, w której względy ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju są rozważane na równi z innymi celami i priorytetami. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją postanowień ocenianego dokumentu w przyszłości oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Podlegający ocenie dokument w swoim założeniu jest dokumentem ogólnym, chociaż definiuje nie tylko priorytety i ich cele, które wyznaczają kierunki działań związanych z ochroną środowiska na terenie gminy, ale także określa terminy ich osiągnięcia i wielkość przewidywanych środków finansowych (środki własne, budżet gminy, fundusze UE). Ocena oddziaływania na środowisko może mieć w tej sytuacji jedynie charakter jakościowy.

1.3. Zakres prognozy

Wymagania dotyczące zakresu prognozy określa ustawa z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. nr 199 poz. 1227). Zakres Prognozy został ustalony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektoratem Sanitarnym w Poznaniu.

Zgodnie z art. 51 ust. 2 w/w ustawy prognoza oddziaływania na środowisko:

1. zawiera:

- a) informacje o zawartości, głównych celach dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień opracowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,

- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

2. określa i analizuje:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji opracowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji opracowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tj. Dz. U z 2009 r. Nr 151, poz. 1220),
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia opracowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,
  - zwierzęta,
  - rośliny,
  - wodę,
  - powietrze,
  - powierzchnię ziemi,
  - krajobraz,
  - klimat,
  - zasoby naturalne,
  - zabytki,
  - dobra materialne
  - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3. przedstawia

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji opracowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w opracowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań

alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

1.4. Metodologii

Prognoza oddziaływania na środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września została sporządzona zgodnie z wymaganym uzgodnionym zakresem w myśl art. 51 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2008 nr 199 poz. 1227). Na podstawie zebranych materiałów źródłowych opracowano aktualny stan środowiska dla Miasta i Gminy Września z podziałem na poszczególne komponenty. W dalszej kolejności poddano go analizie, przedstawiono proponowane kierunki działań oraz zadania realizacyjne na lata 2010 – 2013.

Z harmonogramu realizacyjnego Programu wyodrębniono zadanie inwestycyjne o charakterze przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko. Ustalono czy występuje jakiegokolwiek oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, krótkoterminowe, długoterminowe, stałe czy chwilowe pomiędzy zadaniem a danym elementem środowiska. W celu ułatwienia analizy oddziaływań zastosowano tabelę oddziaływań elementów środowiska i zaproponowanego działania, na podstawie, której wyciągnięto określone wnioski

W Prognozie przeanalizowano uwzględnione w planie strategiczne kierunków działań przyjętych w innych dokumentach (m.in. w Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego, Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzesińskiego) zarówno na poziomie krajowym jak i wojewódzkim. Do analizy przyjęto dwa warianty możliwych oddziaływań: nie wdrożenia ustaleń planu oraz realizacje ustaleń planu.

2. CHARAKTERYSTYKA STANU ŚRODOWISKA NA TERENIE MIASTA I GMINY WRZEŚNIA

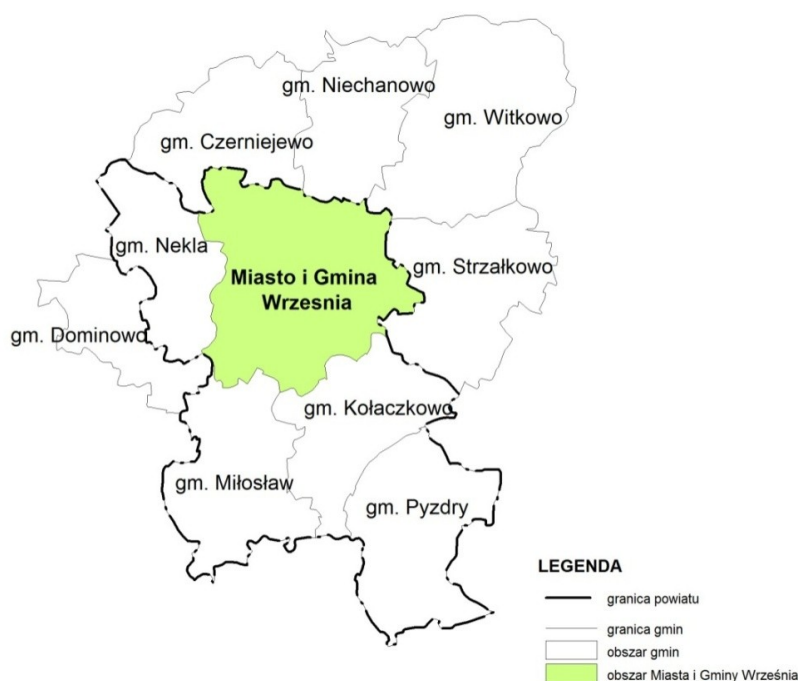
Ocenę stanu środowiska w Mieście i Gminie Września przeprowadzono w oparciu o publikacje, w tym raporty o stanie środowiska w województwie wielkopolskim opracowywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz dane uzyskane w Urzędzie Miasta i Gminy Września.

2.1. Położenie administracyjne

Gmina Września położona jest w środkowo – wschodniej części województwa wielkopolskiego, w powiecie wrzesińskim. Od południa graniczy z gminami Kołaczkowo i Miłosław, od zachodu z gminą Nekla i Dominowo (powiat średzki), od północy z gminami Czarniejewo, Niechanowo oraz Witkowo – położonymi w powiecie gnieźnieńskim, od wschodu z gminą Strzałkowo (powiat słupecki).

Miasto i Gmina Września położona jest na ważnym szlaku komunikacyjnym Poznań – Warszawa, połączonym przez autostradę A2. Ponadto przez gminą przebiegają drogi krajowe:

- Nr 92 relacji Poznań – Września – Konin,
- Nr 15 relacji Ostróda – Toruń – Gniezno – Września – Trzebnica.

*rys. 1. Położenie miasta i Gminy Września na tle powiatu wrzesińskiego
źródło: Opracowanie własne*

Na terenie gminy przebiega 13,7 km dróg wojewódzkich: nr 432 Września – Środa Wlkp. – Śrem, nr 442 Września – Pyzdry – Kalisz, ponadto 25 dróg powiatowych o łącznej długości 113,67 km z czego 4,36 km przebiega przez miasto Września, a 109,308 km przez teren wiejski oraz 193,56 km dróg gminnych.

Gminę przecinają również ważne trasy kolejowe łączące: Berlin – Poznań – Warszawę – Moskwę oraz Gniezno – Wrześnię – Jarocin.

2.2. Powietrze atmosferyczne

Stężenie zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym na analizowanym obszarze jest związane ze stopniem koncentracji źródeł emisji zanieczyszczeń i wielkością emisji, warunkami rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń oraz wpływem zanieczyszczeń pochodzących spoza obszaru miasta i gminy. Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza wykonywana jest w oparciu o wyniki badań monitoringowych.

Zgodnie z zapisem art. 89 ustawy *Prawo ochrony środowiska* Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu. Ocena i wynikające z niej działania odnoszone są do obszarów nazywanych strefami. Strefę według ustawy stanowi aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy oraz obszar jednego lub więcej powiatów, niewchodzący w skład aglomeracji. Celem rocznej oceny powietrza jest określenie stężeń poszczególnych substancji w powietrzu atmosferycznym, wskazanie przyczyn ponadnormatywnych stężeń oraz źródeł emisji zanieczyszczeń w regionie. Ocena jakości powietrza dokonywana jest pod względem dwóch kryteriów: ochrony zdrowia oraz ochrony roślin. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (t.j. Dz. U. 2008 Nr 52 poz. 310 ze zm.) pod względem kryterium ochrony zdrowia Miasto i Gmina Września została zakwalifikowana do **strefy gnieźnieńsko – wrzesińskiej**, natomiast pod względem stężenia ozonu w powietrzu oraz kryterium ochrony roślin przypisano ją do **strefy wielkopolskiej**.

Jakość powietrza na obszarze strefy gnieźnieńsko – wrzesińskiej w okresie 2004 – 2008 jest stabilna i nie ulegała większym zmianom. Przy wyraźnej, systematycznej redukcji emisji przemysłowej coraz większego znaczenia nabiera emisja z sektora komunalnego – lokalnych kotłowni, indywidualnych gospodarstw i zakładów usługowych oraz środków transportu.

– **Ocena jakości powietrza dokonywana jest pod względem dwóch kryteriów: ochrony zdrowia**

Strefa gnieźnieńsko – wrzesińska, do której zaliczono Miasto i Gminę Września, w ocenie za rok 2008, została zaliczona do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu docelowego dla pyłu PM10. Przekroczenia dla pyłu PM10 stwierdzono na stanowisku w Gnieźnie przy ul. Jana Pawła II – dla stężeń 24 – godzinnych. W przypadku średniego rocznego stężenia pyłu PM10 nie odnotowano przekroczeń.

Dla pozostałych wskaźników dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, kadmu, arsenu, niklu, ołowiu, benzenu, tlenku węgla nie odnotowano przekroczeń i całej strefie przypisano klasę A (tab.1.)

Na terenie województwa wielkopolskiego odnotowano również przekroczenia wartości dopuszczalnej ozonu, na dwóch stacjach pozamiejskich w Krzyżówce – 29 dni (powiat gnieźnieński) i 10 dni we Mścigniewie (powiat leszczyński) w związku z tym strefę wielkopolską zaliczono do klasy C.

Ozon jest zanieczyszczeniem wtórnym powstającym w większych stężeniach przy sprzyjających warunkach meteorologicznych w atmosferze zawierającej tzw. prekursorzy ozonu (np.: tlenki azotu, węglowodory) uczestniczące w procesie powstawania ozonu w troposferze.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Tab.1. Wynikowe klasy jakości poszczególnych zanieczyszczeń w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia dla strefy gnieźnieńsko - wrzesińskiej

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy										
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	Cd	Ni	As	B(a)P	O ₃
A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C

źródło: WIOŚ Poznań, 2008

- **Ocena jakości powietrza dokonywana jest pod względem dwóch kryteriów: ochrony roślin**

W ocenie jakości powietrza pod względem ochrony roślin Miasto i Gminę Września zakwalifikowano do **strefy wielkopolskiej**.

Wskaźnikiem jakości powietrza dla ozonu jest parametr AOT40 obliczany ze stężeń 1-godzinnych jako suma różnic pomiędzy stężeniem średnim jednogodzinnym wyrażonym w $\mu\text{g}/\text{m}^3$ a wartością $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ dla każdej godziny w ciągu doby pomiędzy godziną 8:00 a 20:00 dla której stężenie jest większe niż $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$. W wyniku oceny przeprowadzonej w 2008 roku dla ozonu, strefie wielkopolskiej pod kątem ochrony roślin przypisano klasę C, co oznacza, że na tym terenie został przekroczony poziom docelowy i poziom celu długoterminowego dla rozpatrywanej substancji. Pod kątem oceny dwutlenku siarki i tlenków azotu z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin strefę zaliczono do klasy A.

Tab.2. Wynikowe klasy jakości poszczególnych zanieczyszczeń w OR dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia dla strefy wielkopolskiej

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy		
SO ₂	NO ₂	O ₃
A	A	C

źródło: Raport o stanie powietrza w Wielkopolsce za rok 2008, WIOŚ Poznań 2009

Interpretując wyniki klasyfikacji należy pamiętać, że wynik nie powinien być utożsamiany ze stanem jakości powietrza na obszarze całej strefy – gminy, gdyż może to wskazywać jedynie na lokalny problem związany z tą substancją. Ma to miejsce w przypadku ozonu: strefa wielkopolska została zaliczona do klasy C ze względu na przekroczenie wartości dopuszczalnych w dwóch stacjach w Krzyżówce (powiat gnieźnieński) i we Mścigniewie (powiat leszczyński), natomiast w punktach pomiarowo – kontrolnych na terenie Miasta i Gminy Września nie odnotowano przekroczeń.

2.3. Hałas

Klimat akustyczny środowiska Miasta i Gminy Września w zdecydowanej większości kształtowany jest przez hałas komunikacyjny drogowy, który ze względu na powszechność charakteryzuje się dużym zasięgiem oddziaływania. Do czynników mających wpływ na poziom emisji hałasu drogowego należą: natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, a zwłaszcza udziału w nim transportu ciężkiego, stan techniczny pojazdów, rodzaj i stan techniczny nawierzchni, charakter zabudowy (zagospodarowanie) terenów otaczających.

Przyczyną hałasu drogowego jest przede wszystkim interakcja pomiędzy oponą a nawierzchnią a także dźwięki samego pojazdu (m. in. silnika, systemu napędowego, systemu wydechowego). Kontakt opony z nawierzchnią jako główne źródło hałasu występuje u większości samochodów przy prędkości powyżej 55 km/h, a w przypadku samochodów ciężarowych przy prędkości powyżej 70 km/h.

Powstawanie hałasu powoduje m. in.:

- zwiększenie szerokości opony – każde dodatkowe 10 mm szerokości powoduje wzrost hałasu o 0,2 – 0,4 dB(A),
- szorstkość nawierzchni – choć również bardzo gładkie nawierzchnie mogą generować hałas,
- szybkie tłoczenie i rozprężanie powietrza w miejscu kontaktu opony z nawierzchnią.

Natężenie dźwięku mierzy się w decybelach dB, skali logarytmicznej, gdzie podwójne zwiększenie głośności odpowiada wzrostowi natężenia dźwięku o 10dB(A). Oznacza to, że poziom dźwięku wynoszący 65dB(A) jest dwa razy głośniejszy niż poziom dźwięku wynoszący 55dB(A)¹. Z natury tej skali wynika, że zmniejszenie hałasu o zaledwie kilka decybeli stanowi bardzo dużą różnicę.

Największy ruch pojazdów na obszarze Miasta i Gminy Września odnotowuje się na drogach krajowych: autostradzie A2, Nr 15 i Nr 92. Dużym natężeniem ruchu charakteryzują się również drogi wojewódzkie Nr 432 i Nr 442. Ostatnie badania ruchu pojazdów na terenie gminy przeprowadzała Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2005 roku dla dróg krajowych oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich – dla dróg wojewódzkich.

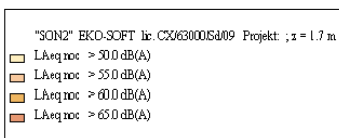
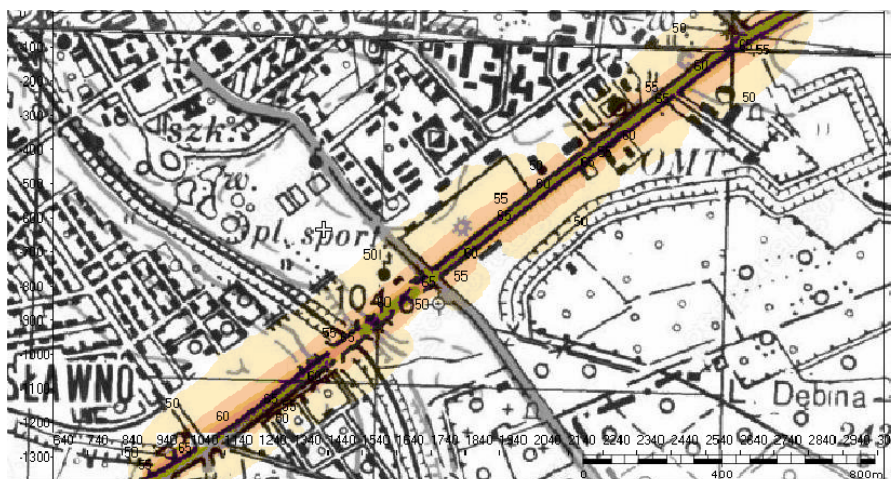
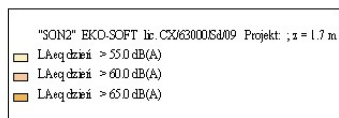
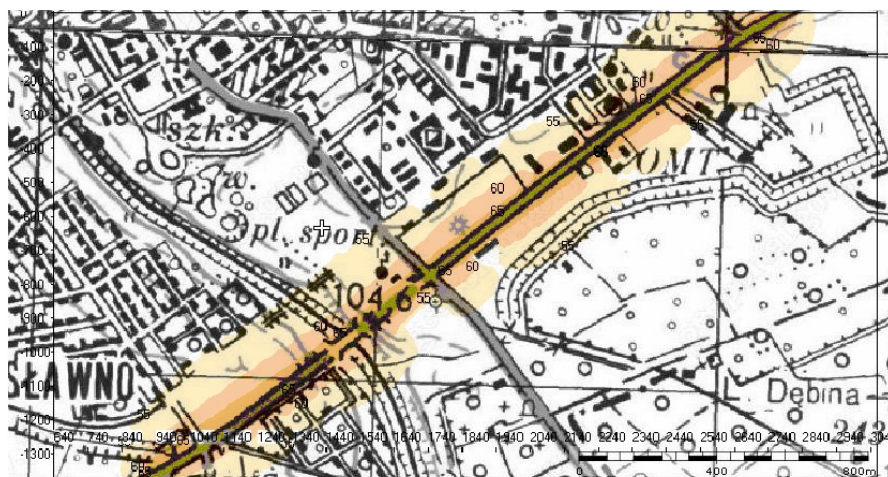
Klimat akustyczny dla wybranych odcinków dróg określono za pomocą programu SON2 3.0. Obliczenia hałasu dokonano na wybranych odcinkach dróg krajowych nr 15 i 92 i wojewódzkich Nr 442. Obliczenia dotyczyły pory dziennej rozumianej jako przedział czasowy od godziny 6:00 do 22:00 oraz pory nocnej – od godziny 22:00 do 6:00.

Na odcinku drogi krajowej nr 92 przebiegającej przez teren miasta Wrześni średni ruch dobowy wynosił 6506 pojazdów, w tym 17,9% stanowiły samochody ciężarowe. W sąsiedztwie analizowanej drogi znajduje się zabudowa wielorodzinna oraz obiekty produkcyjno – usługowe, dopuszczalny poziom hałasu dla tych obszarów wynosi 60 dB(A) w porze dziennej i 55 dB(A) w porze nocnej. W porze dziennej ze względu na większy ruch pojazdów odnotowano wyższe poziomy emisji hałasu niż w porze nocnej. W porze dziennej w odległości ok. 100 m od drogi odnotowano poziom hałasu w granicach 60 dB(A). Do przekroczeń poziomu hałasu dochodziło w pasie drogi i w niewielkim jej promieniu (10m). Hałas rozchodził się równomiernie wzdłuż drogi, odbijany jest od budynków, położonych bezpośrednio przy drodze kumulował wzdłuż jeźni.

---

¹ dBA - jednostka natężenia dźwięku, przy pomiarze wykorzystuje się tak zwany filtr A, który optymalizuje pomiar ze względu na charakterystykę słuchu człowieka

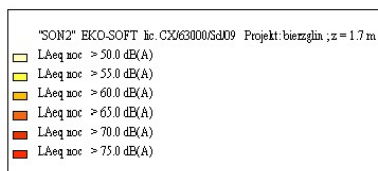
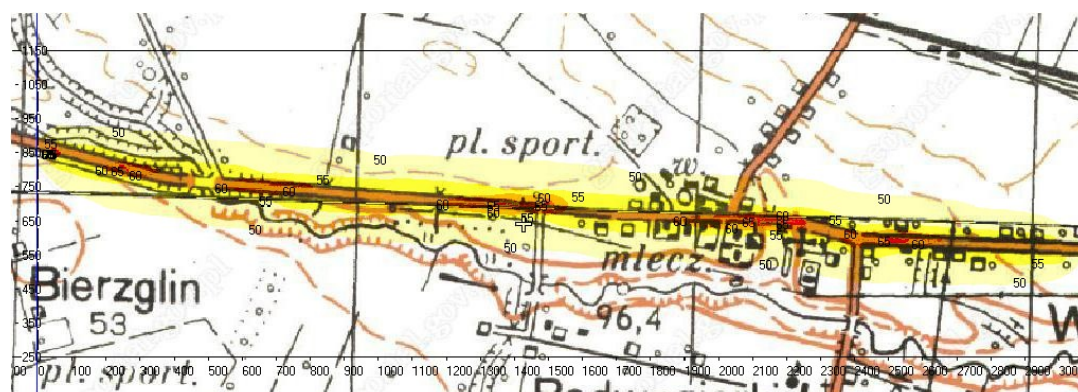
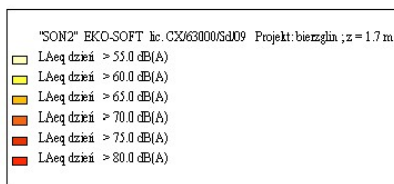
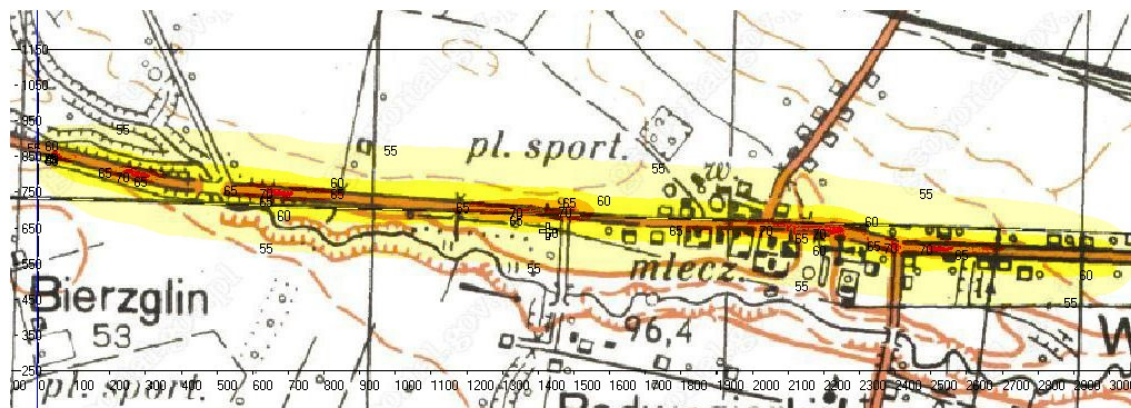
Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Rys. 2.3. Pomiar hałasu na odcinku drogi krajowej nr 92 we Wrześni
źródło: Opracowanie na podstawie mapy topograficznej pobranej z portalu geoportal.gov.pl

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Dla porównania zbadano inny fragment tej samej drogi krajowej na odcinku Bierzglin – Węgierki. Droga przebiega przez obszar miejscowości Węgierki, gdzie bezpośrednio przy drodze występuje gęsta zabudowa jednorodzinna. Średni dobowy ruch dla tego odcinka wynosi 5486 pojazdów, w tym 14,5% stanowią pojazdy ciężkie. Zarówno w porze dziennej jak i nocnej odnotowano się przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu. Przekroczenia występowały w pasie drogi i jej promieniu (40m) obejmującym zabudowę mieszkalną. Ze względu na dominujący typ użytkowania terenu – grunty orne oraz brak naturalnych i antropogenicznych ekranów akustycznych hałas rozchodził się na znaczne odległości po obydwóch stronach drogi.

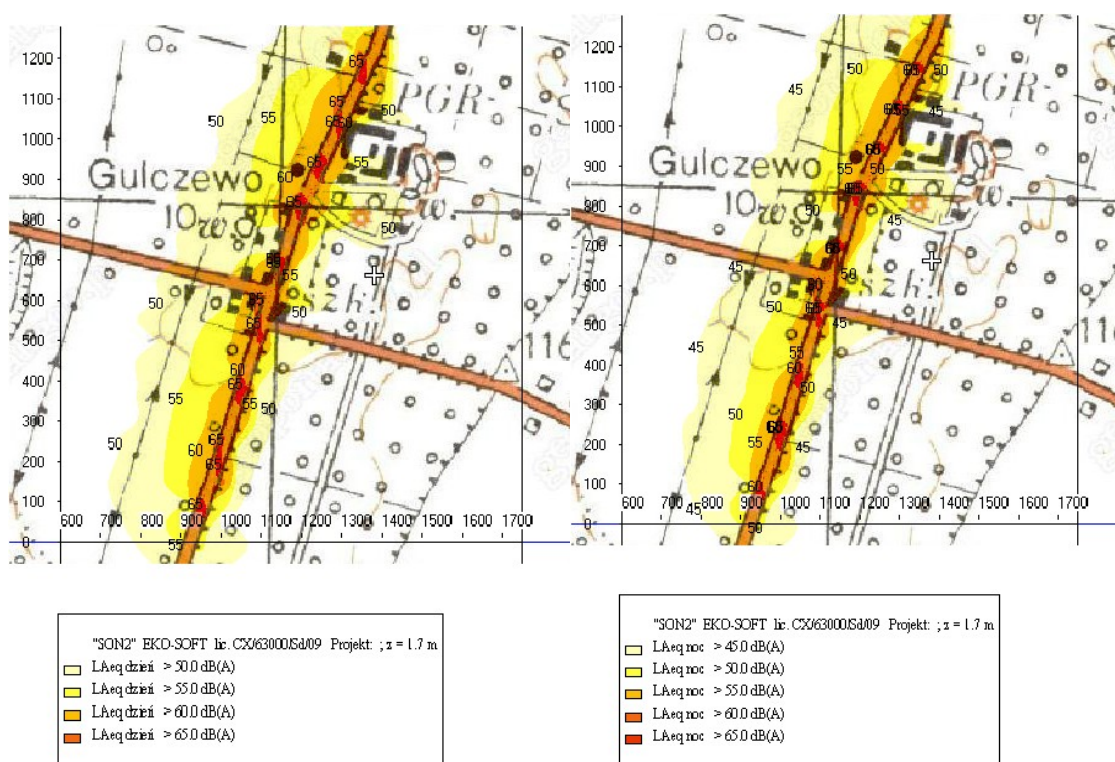

Rys. 4,5 Pomiar hałasu na odcinku drogi krajowej nr 92 na odcinku Bierzglin – Węgierki
Źródło: Opracowanie własne na podkładzie mapy topograficznej pobranej z portalu geoportal.gov.pl

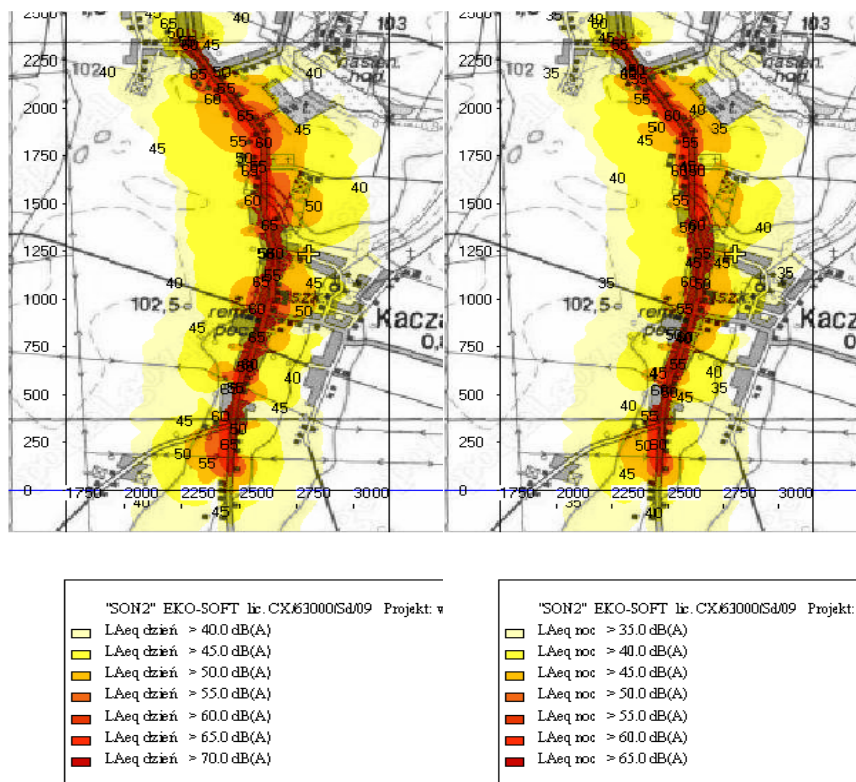
Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

W miejscowości Gulczewo wartości hałasu na drodze krajowej Nr 15 hałas oscylowały w granicach 65 – 55 dB w odległości ok. 50 m od granicy jezdni. Hałas wyraźnie rozchodzi się na dalsze odległości po zachodniej stronie drogi. Jest to spowodowane naturalnym ekranem akustycznym, jakim są sady owocowe zlokalizowane po wschodniej stronie. Do przekroczeń hałasu dochodziło zarówno w pasie drogi jak i na terenach objętych zabudową jednorodzinną. Dopuszczalny poziom hałasu dla tego typu zabudowy wynosi 55 dB(A) w porze dziennej i 50 dB(A) w porze nocnej. Według przeprowadzonych obliczeń stwierdzono przekroczenie poziomu dopuszczalnego w granicach 10 – 15 dB(A) w porze dziennej i nocnej.

Rys.6,7 Pomiar hałasu na odcinku drogi krajowej nr 15 w miejscowości Gulczewo
źródło: Opracowanie własne na podkładzie mapy topograficznej pobranej z portalu geoportal.gov.pl

Rysunki nr 10, 11 przedstawiają wyniki obliczeń poziomu hałasu dla pory dziennej i nocnej, dla odcinka drogi wojewódzkiej Nr 442 o średnim dobowym ruchu SDR wynoszącym 4119 pojazdów. Na badanym fragmencie w miejscowości Kaczanowo wzdłuż drogi występuje gęsta zabudowa jednorodzinna. Średnia prędkość pojazdów na tym terenie wynosi 50 – 70 km/h. Zarówno w porze dziennej jak i nocnej dochodzi do przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu. Hałas odbijany jest od budynków mieszkalnych, które zachowują się jak ekrany akustyczne, w konsekwencji kumuluje się w najbliższym pasie źródła wzdłuż drogi. Przekroczenia dopuszczalnych poziomów dochodzą do 20 dB(A) w ciągu dnia.

Rys.8.9 Pomiar hałasu na odcinku drogi powiatowej nr 442
źródło: Opracowanie własne na podkładzie mapy topograficznej pobranej z portalu geoportal.gov.pl

2.4. Promieniowanie elektromagnetyczne

Ustawa *Prawo ochrony środowiska* w art. 3 definiuje pole elektromagnetyczne, jako pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Na obszarze Miasta i Gminy Września do źródeł promieniowania elektromagnetycznego wielkiej częstotliwości (powyżej 100 kHz) zaliczono urządzenia radiokomunikacyjne i radiolokacyjne – stacje bazowe telefonii komórkowej. Natomiast wśród źródeł o częstotliwości 50 Hz wyróżniono urządzenia przemysłowe, wykorzystywane w gospodarstwach domowych oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. Z punktu widzenia ochrony środowiska największe znaczenie mają stacje nadawcze radiofonii oraz telefonii komórkowej ponieważ emitują do środowiska fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci: radiofal o częstotliwości od 0,1 do 300 MHz oraz mikrofal od 300 do 300 000 MHz.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

W ostatnich latach nastąpił rozwój nowych technik telekomunikacyjnych i rozwój sieci telefonii komórkowej. Elementem tej sieci są stacje bazowe telefonii komórkowej należące do Polskiej Telefonii Cyfrowej sp. z o. o., POLKOMTEL S.A., Polskiej Telefonii Komórkowej „CENTERTEL” Sp. z o.o. oraz P4 Sp. z o. o. Anteny nadawcze stacji bazowych lokalizowane są najczęściej na wolnostojących wieżach antenowych lub na masztach antenowych instalowanych na dachach budynków, a także na istniejących wieżach lub kominach. Na terenie analizowanej gminy znajduje się 12 stacji bazowych telefonii cyfrowej, w tym 10 zlokalizowanych jest na terenie miasta Września, pozostałe znajdują się w miejscowościach: Chocicza Wielka, Gozdowo (tab.3).

Rys.10. Rozmieszczenie stacji bazowych sieci komórkowej na obszarze miasta Września
źródło: <http://mapa.btsearch.pl/>

Tab.3. Wykaz stacji bazowych telefonii komórkowej w Mieście i Gminie Września

Lp.	Stacja bazowa	Lokalizacja
1	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK CENTERTEL Sp. z o. o.	Ul. Kościuszki 2, Września
2	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Ul. Leśna 1, Września
3	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Ul. Sikorskiego – ciepłownia, Września
4	Stacja bazowa telefonii komórkowej Polska Telefonia Cyfrowa Sp. z o. o.	Ul. Sikorskiego – ciepłownia, Września
5	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Chocicza Wielka
6	Stacja bazowa telefonii komórkowej PTK Centertel Sp. z o. o.	Gozdowo 51
7	Stacja bazowa telefonii komórkowej systemów NMT/GSM/DCS PTK CENTERTEL Sp. z o. o.	Ul. Czarniejewska, Września
8	Stacja bazowa telefonii cyfrowej POLKOMTEL S. A.	Ul. Rynek 4, Września
9	P4 SP. z o. o.	Ul. Słupska 25, Września

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Lp.	Stacja bazowa	Lokalizacja
	PLAY	
10	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Ul. Objazdowa 1, Września
11	Stacja bazowa telefonii komórkowej Polska Telefonía Cyfrowa SP. z o. o.	Ul. Objazdowa 1, Września
12	Stacja bazowa telefonii komórkowej POLKOMTEL S. A.	Ul. Wrocławska 42, Września

źródło: UMIG Września, <http://mapa.btsearch.pl/>

Przez teren gminy przebiegają fragmenty dwóch linii elektromagnetycznych o napięciu 220 kV, relacji wschód – zachód, które łączą elektrownię Pątnów i Konin z Poznaniem. Linie te stanowią ważny element sieci przesyłowej krajowego systemu elektromagnetycznego i umożliwiają wprowadzenie znacznej mocy elektrycznej z elektrowni do stacji 220/110 kV znajdujących się na terenie miasta Poznania.

W ramach monitoringu są wykonywane okresowe badania kontrolne poziomów pól elektromagnetycznych środowisku, na podstawie których WIOŚ prowadzi rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2007 roku w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. Nr 221, poz. 1645). Pomiary wykonuje się w odległości nie mniejszej niż 100 metrów od źródeł emitujących pola elektromagnetyczne.

W 2008 roku na obszarze Miasta i Gminy Września przeprowadzono pomiar monitoringowych pól elektromagnetycznych w jednym punkcie: we Wrześni na ul. Kościuszki. Nie stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego (7 V/m dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 300 GHz).

2.5. Wody powierzchniowe

W 2008 roku badania wód powierzchniowych płynących w Wielkopolsce zrealizowano w 201 punktach pomiarowych, usytuowanych w większości na zamknięciach jednolitych części wód (JCW) oraz scalonych części wód (SCW). Badania w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego przeprowadzono na 28 stanowiskach pomiarowych.

Ocenę jakości wód powierzchniowych przeprowadzono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części powierzchniowych (Dz. U. Nr 162, poz. 1008) określając dla poszczególnych punktów pomiarowych oraz JCW stan ekologiczny lub przypadku wód wyznaczonych jako silnie zmienione lub sztuczne – potencjał ekologiczny, na podstawie wskaźników biologicznych i wspierających je wskaźników fizykochemicznych. Ze względu na to, iż ocena stanu jednolitych części wód w Polsce za rok 2008, wykonana na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Katowicach, znajduje się obecnie w trakcie weryfikacji. W roku 2008 WIOŚ w Poznaniu wykonał wstępną ocenę stanu monitorowanych jednolitych części wód.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Dla punktu pomiarowo – kontrolnego zlokalizowanego na rzece Wrześnica – Cegielnia PLRW60001718389, na 1,1 km biegu cieką wyznaczono stan ekologiczny. Badania realizowane w sieci diagnostycznej określiły również stan chemiczny wód.

Stan ekologiczny oznaczono, jako umiarkowany, stan chemiczny – nieosiągający dobrego. Natomiast stan wód w jednolitej części wód określono jako zły. Na zły stan wód miał wpływ przekroczenia wskaźników dla azotu azotanowego, azotu *Kjeldahla*, azotu ogólnego, fosforu ogólnego i substancji rozpuszczonych (tab.4.).

Tab.4. Wyniki badań potencjału ekologicznego wód w punkcie pomiarowo – kontrolnym Wrześnica Cegielnia

Lp.	Wskaźnik jakości wód	Klasa wskaźnika jakości wód
1	Temperatura wody	I
2	Zawiesiny ogólne	I
3	Odczyn	I
4	Tlen rozpuszczony	I
5	BZT5	II
6	Ogólny węgiel organiczny	II
7	Azot azotanowy	Poniżej stanu dobrego
8	Azot <i>Kjeldahla</i>	Poniżej stanu dobrego
9	Azot ogólny	Poniżej stanu dobrego
11	Fosfor ogólny	Poniżej stanu dobrego
12	Przewodność w 20°C	II
13	Substancje rozpuszczone	Poniżej stanu dobrego
14	Siarczany	I
15	Chlorki	I
16	Makrofitowy indeks rzeczny	III

źródło: WIOŚ Poznań, 2009

Wody powierzchniowe w Wielkopolsce zakwalifikowano, jako przeznaczone do bytowania w warunkach naturalnych ryb łososiowatych i karpowatych. Wody rzeki Wrześnicy zostały przeznaczone do bytowania ryb karpowatych.

W roku 2008 w województwie wielkopolskim przebadano wody Wrześnicy w przekroju pomiarowych pod kątem przydatności do bytowania ryb. Rzeka nie spełniała warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 4 października 2002 roku w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz. U. Nr 176, poz. 1455). Głównymi wskaźnikami degradującymi przydatność wód były azotyny i fosfor ogólny (tab.5.).

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Tab.5. Ocena pod kątem przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych

Lp.	Wskaźnik Jakości	Jednostka	Wynik przydatności wód dla życia ryb
1	Temperatura wody	°C	Karpioвате
2	Zawiesiny ogólne	Mg/l	Łososiовate
3	Odczyn	pH	Łososiовate
4	Tlen rozpuszczony	mg O2/l	Karpioвате
5	BZT5	mg O2/l	Karpioвате
6	Azot amonowy	mg NNH4/l	Łososiовate
7	Niejonowy amoniak	mg NH3/l	Łososiовate
8	Azotyny	Mg NO ₂ /l	Nie odpowiada normie
9	Fosfor ogólny	Mg P/l	Nie odpowiada normie
10	Cynk ogólny	Mg Zn/l	Karpioвате
11	Miedź	Mg Cu/l	Łososiовate

źródło: WIOŚ Poznań, 2009

Jakość wód podziemnych

Od roku 2007 na obszarze województwa wielkopolskiego badania chemizmu wód podziemnych w ramach monitoringu diagnostycznego i operacyjnego prowadzone są przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu prowadzi monitoring wyłącznie na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (wyniki badań zamieszczone są przy omówieniu jakości wód na obszarach OSN).

Obszar Miasta i Gminy Września położony jest na obszarze JCWP nr 73 oraz 63, należących do regionu Warty, oceniono jako zagrożony nieosiągnięciem dobrego stanu. Ze względu na to, że położenie odpowiada rozmieszczeniu obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych.

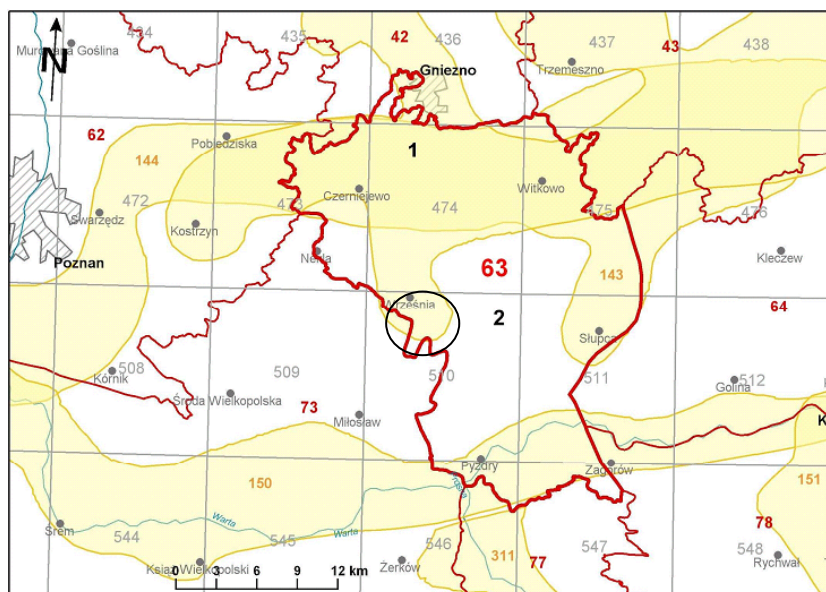
Obszar Miasta i Gminy położony jest na Głównym Zbiorniku Wód Podziemnych Nr 143. Jest to Subzbiornik Inowrocław – Gniezno. Wiek utworów określono jako trzeciorzęd, szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika wynoszą 96 tys. m³/dobę. Średnia głębokość utworu wynosi 120 m. Badania wód Zbiornika przeprowadzone w latach 2006 i 2007 w ramach monitoringu krajowego i regionalnego na terenie gminy wskazują na wody III i II klasy jakości (tab.6.).

Tab.6. Monitoring wód podziemnych na terenie Miasta i Gminy Września

Miejscowość	Rodzaj monitoringu	Stratyfikacja	Głębokość stropu p.p.t.	Zbiornik	Klasa czystości wód	
					2006	2007
Września	Krajowy	Q	2,0	143	III	III
Września	Regionalny	Q + Tr	150,0	LZWP	II	II

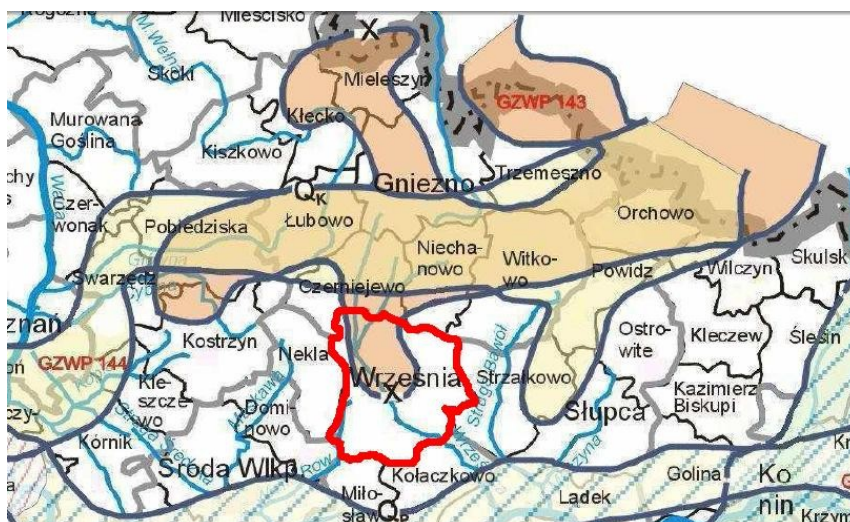
źródło: WIOŚ, 2007

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Rys.11. Jednolite części wód podziemnych

źródło: http://www.psh.gov.pl/jednolite_czsci_wd_podziemnych-charakterystyka_geologiczna_i_hydrogeologiczna.html

Rys.12. Główne Zbiorki Wód Podziemnych

źródło: Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Wielkopolskiego, 2008

Jakość wody pitnej

Na terenie Miasta i Gminy Września woda do spożycia przez ludność pobierana z siedmiu ujęć czwartorzędowego poziomu wodonośnego w miejscowościach: Września, Bardo, Gozdowo, Grzybowo, Gutowo Małe, Nowy Folwark oraz Otoczna.

Monitoring jakości wód podziemnych przeznaczonych do spożycia przez ludność na terenie gminy prowadzony jest regularnie. Kontrolę jakości wód w ujęciach oraz w wodociągach wykonuje Laboratorium Analiz Wody i Ścieków PWiK Sp. z o. o. we Wrześni. Wykonywana jest w oparciu o wytyczne przedstawione w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2007 Nr 61 poz. 417).

Według badań Laboratorium woda na początku 2009 roku we wszystkich ujęciach nie wykazała przekroczeń w zakresie bakterii grupy Coli, E. Coli, paciorkowca kałowego. Ogólna liczba bakterii w temp. 36 oraz 22 stopni Celsjusza wyniosła 0. Próby wody pobrane z wodociągów we wszystkich

punktach tj. we Wrześni na ul. Kutrzeby, Słowackiego oraz w miejscowościach Słupsko, Grzybowo, Kaczanowo, Gozdowo, Nowy Folwark, Bardo i Gutowo Małe spełniają wymagania mikrobiologiczne i chemiczne. Próby wody pobrane z wodociągów spełniają poza tym dodatkowe wymagania mikrobiologiczne, organoleptyczne, fizykochemiczne oraz radiologiczne.

2.6. Przyroda

Lasy spełniają różnorodne funkcje, zapewniają stabilizację stosunków wodnych, ochronę gleb przed erozją, kształtują klimat, tworzą warunki dla zachowania potencjału biologicznego gatunków i ekosystemów, zachowują różnorodność i złożoność krajobrazu. Do ważnej funkcji należy zaliczyć funkcję produkcyjną polegającą na pozyskiwaniu drewna. Pełnią również funkcje społeczne, które służą kształtowaniu warunków zdrowotnych i rekreacyjnych dla społeczeństwa.

Lasy zajmują powierzchnię w 2009 r. 1768 ha tj. 7,5% powierzchni gminy, w tym lasy Nadleśnictwa Czarniejewo stanowiły 95%, lasy Gminy Miasta Września 0,6%.

Na obszarach leśnych administrowanych przez Nadleśnictwo Czarniejewo, do którego przynależy gmina Września głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita zajmująca ponad 63% powierzchni leśnej, spośród drzew liściastych największą powierzchnię zajmuje dąb 17,9%. Przeciętna zasobność drzewostanów wynosi 223 m³/ha, przy średnim wieku drzewostanów 53 lata, natomiast roczny przyrost wynosi 4,21 m³

Tab.7. Grunty leśne w Mieście i Gminie Września

Rok	Ogółem	Grunty leśne publiczne ogółem	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	Grunty leśne prywatne
2006	1 733,9	1 672,9	1 661,9	1 599,9	61,0
2007	1 733,6	1 672,6	1 661,6	1 599,6	61,0
2008	1 732,6	1 671,6	1 660,6	1 599,6	61,0
2009*	1768,0	b.d.	b.d.	b.d.	63,0

źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS 2008, * źródło UMiG Września, 2009

Na obszarze Miasta i Gminy Września do form przyrody zdefiniowanych w ustawie o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151 poz.1220 ze zm.) zaliczono obszar **Natura 2000 Grądy Czarniejewskie** oraz **pięć pomników przyrody**. Należą do nich cztery drzewa oraz granitowy głaz narzutowy (tab.8.).

Obszar Natura 2000 Grądy w Czarniejewie o pow 1212,9 ha obejmuje część równiny sandrowej o nieznacznej deniwelacji terenowej położonej w granicy mezoregionu Równina Wrzesińska (Załącznik 2). Cały obszar Ostoi leży w zlewni prawobrzeżnego dopływu Warty – Wrześnicy. System hydrologiczny stanowią niewielkie, przez znaczną część roku wyschnięte ciek (zwykle rowy melioracyjne) uchodzące do Wrześnicy.

Lasy Czarniejewskie, choć są od wieków użytkowane gospodarczo, to należą do najlepiej zachowanych w Wielkopolsce. Przeważają tam drzewostany mieszane. Na szczególną uwagę zasługują najlepiej w Wielkopolsce wykształcone i zachowane fitocenozy grądów środkowoeuropejskich *Galio Silvatici-Carpinetum*, które zajmują największą powierzchnię na terenie

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Ostoi. Smugi towarzyszące równoleżnikowo usytuowanym doptywom Wrześnicy zajęte są przez łągi jesionowo-olszowe *Fraxino-Alnetum*. Istotne znaczenie mają także łąkowe lasy dębowo – wiązowo – jesionowe *Ficario-Ulmetum*.

Tab.8. Wykaz pomników przyrody w gminie Września

Lp.	Obiekt	Data utworzenia	Opis
1	Lipa drobnolistna „Anielka”,	utworzony dnia 14 stycznia 1987 r. Zarządzeniem Wojewody Poznańskiego nr 54/86 z 31 grudnia 1986 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 14, poz.209, 1986r.)	obwód 285 cm, wysokość 18 m. Położenie: wieś Stanisławowo, nr działki 81, rośnie po lewej stronie bramy wjazdowej do parku.
2	Dąb szypułkowy „Stefan”,	utworzony dnia 14 stycznia 1987 r. Zarządzeniem Wojewody Poznańskiego nr 54/86 z 31 grudnia 1986 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 14, poz.209, 1986r.)	obwód 282 cm, wys. 15 m. Położenie: Września ul. 3 Maja przy budynku Urzędu Starostwa Powiatowego
3	Lipa drobnolistna	utworzony dnia 20 maja 1986 roku Orzeczeniem Wojewody Poznańskiego z 19 grudnia 1985 roku (Dz. Urz. Woj. Poz. nr 5, poz.70 z 1986 r.)	obwód 640 cm, wys.21 m. Położenie: miejscowość Kaweczyn, na terenie parku
4	Głaz narzutowy, granit	utworzony dnia 30 listopad 1965 roku (Dec. PWRN RL VI – 5/771/65, 30.11.1965r.)	obwód 810 cm, długość 290 cm, szer. 270 cm, wysokość 110 cm. Położenie: Września, park miejski im. J. Piłsudskiego
5	Platan wschodni	utworzony dnia 30 listopad 1965 rok (Dec. PWRN RL VI – 5/770/65, 30.11.1965r.),	obwód 380 cm, wysokość 25 m. Położenie: Września, park miejski im. Dzieci Wrzesińskich.

źródło: UMiG Września, 2009

Ważną częścią składową miast są tereny zielone. W zależności od funkcji jaką pełnią możemy wyróżnić:

- tereny zieleni wypoczynkowej - są to: parki, skwery, zieleńce, ogródki działkowe, tereny sportowe,
- tereny zieleni specjalnego przeznaczenia - są to: pasy zieleni izolacyjnej, tereny zieleni towarzyszące komunikacji, ogrody dydaktyczne, cmentarze,
- tereny zieleni o ograniczonym dostępie, to tereny: towarzyszące obiektom przemysłowym, towarzyszące zabudowie osiedlowej i indywidualnej.

Zieleń urządzona miasta Września stanowi 8,44% całkowitej powierzchni. Ważnym elementem zieleni w mieście są ogrody przydomowe i działkowe. Działkowcy we Wrześni gospodarują na powierzchni 68 ha, w trzech zespołach ogródków. Ponadto na terenie miasta znajduje się 7 ha zieleni ulicznej, 10 ha zieleni osiedlowej oraz zieleńce o łącznej powierzchni 4 ha. Uzupełnieniem zieleni urządzonej są 2 cmentarze zajmujące łączną powierzchnię 14,4 ha.

Parki miejskie

- Park miejski im. Piłsudskiego położony przy ul. Daszyńskiego o powierzchni 6,69 ha,
- Park im. Dzieci Wrzesińskich położony przy ul. Kościuszki o powierzchni 19,84 ha.

Parki wiejskie

- Park w Bardzie o powierzchni 6,85 ha.
- Park w Węgiernkach o powierzchni 0,63 ha, pod zarządkiem UMiG Września.
- Park w Gutowie Małym o powierzchni 6,24 ha, pod zarządkiem UMiG Września. Zapisany od 1975 roku w rejestrze zabytków. Wiek parku ok. 130 lat. Drzewostan występuje na całej powierzchni w małych i dużych grupach. Rosną tutaj takie gatunki jak: lipa, dąb, kasztanowiec, klon, jesion, wierzba, topola, pojedynczo świerk, sosna i akacja.
- Park w Kaczanowie o powierzchni 1,09 ha, w zarządkiem UMiG Września. W drzewostanie przeważają jesion i akacja, pozostałe to: kasztanowiec, klon, świerk, dąb, brzoza.
- Park w Chwalibogowie o powierzchni 4,50 ha, w zarządkiem ANR. Zapisany w rejestrze zabytków od 1973 roku. Drzewostan występuje na całej powierzchni parku w formie małych grup i kęp oraz pojedynczo. W grupach występuje kasztanowiec, lipa, świerk, sosna, w większych kępach występuje wierzba, topola, lipa, akacja, dąb, pojedynczo natomiast klon, klon jesionolistny i jesion.
- Park w Gozdowie o powierzchni 2,30 ha, pod zarządkiem ANR.
- Park w Stanisławowie o powierzchni 2,28 ha.
- Park w Kawęczynie o powierzchni 1,85 ha. Drzewostan występuje szczerkowo w małych grupach na obrzeżach topola, wiąz, lipa, dąb, klon pospolity. Środkowa część parku jest odbudowana - wysadzono sosnę czarna, jarząb i lipę, przy głównej alei wprowadzono tawułę.
- Park w Marzeninie o powierzchni 1,06 ha w zarządkiem UMiG Września.
- Park Gulczewo o powierzchni 4,36 ha. Wpisany do rejestru zabytków od 1975 roku. Drzewostan występuje na obrzeżach parku - brzoza, świerk, sosna czarna, wiąz, lipa, topola, pojedynczo dąb, świerk i wierzba.
- Park Ostrowo Szlacheckie o powierzchni 2,80 ha.
- Park Sołeczna o powierzchni 4,52 ha. Wpisany do rejestru zabytków w 1974 roku.
- Park Grzymysławice o powierzchni 2,82 ha. Wpisany do rejestru zabytków w 1986 roku.
- Park Białeżyce o powierzchni 2,80 ha. Wpisany do rejestru w 1975 roku.
- Park Chocicza Wielka o powierzchni 4,11 ha.
- Park Chocicza Mała o powierzchni 1,29 ha.
- Park Neryngowo o powierzchni 2,36 ha
- Park Grzybowo o powierzchni 4,10 ha.
- Park Wódki o powierzchni 2,05 ha.
- Park Gutowo Wielkie o powierzchni 2,05 ha, w zarządkiem UMiG Września.
- Park Radomice o powierzchni 1,28 ha.

W gminie Września licznie występują zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne, które uzupełniają nieliczne kompleksy leśne. Istniejące zadrzewienia nie stanowią wyraźnego systemu i przypisać im można funkcję estetyczną, wodochronną i klimatyczną.

2.7. Energia odnawialna

Pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych zostało już opanowane technologicznie, chociaż efektywność w przypadku poszczególnych źródeł nie jest jednakowa. Energia pochodząca z poszczególnych pierwotnych źródeł ma określoną postać i odpowiada za określone naturalne procesy przyrodnicze. Przy pomocy środków technicznych i technologii uzyskuje się energię w formie najbardziej przydatnej dla człowieka w postaci energii elektrycznej i ciepłej.

Do najbardziej znanych i wykorzystywanych źródeł energii odnawialnych należą:

- energia biomasy,
- promieniowanie słoneczne,
- energia wiatru,
- energia spadku wody,
- geotermia (ciepło z wnętrza ziemi).

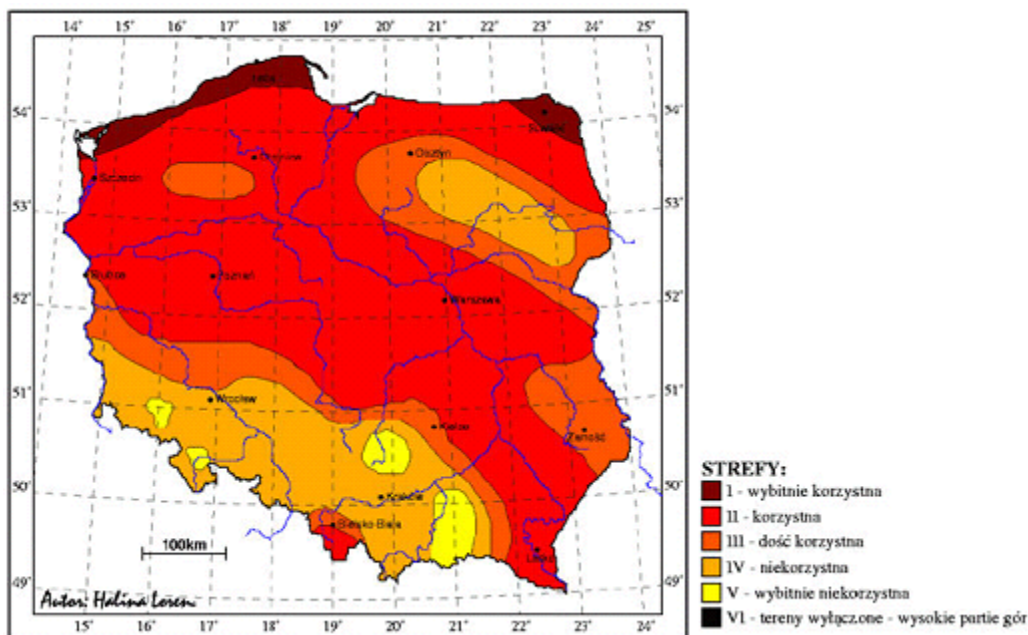
Wszystkie odnawialne źródła energii można wykorzystywać w gospodarce komunalnej i gminnej. Wybór źródła lub źródeł zależy od lokalnych warunków środowiska geograficznego, gdyż nie wszystkie źródła występują lub są osiągalne i jednakowo opłacalne w każdym miejscu kraju.

Podstawową przyczyną, dla której władze gminne powinny zainteresować się możliwościami wykorzystania na swoim terenie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych jest ustawa "Prawo energetyczne". Jedną ze sfer powierzonych władzom gmin przez Ustawodawcę jest ustalenie planu zaopatrzenia w ciepło. Ustawa nakazuje, by w procesie planowania uwzględniać m. in. możliwości wykorzystania lokalnych zasobów energii. Tak więc samorządy mają prawny obowiązek zwrócenia uwagi także na odnawialne źródła energii, dostępne na terenie gminy i gmin sąsiednich.

Drugim powodem, dla którego władze samorządowe powinny zainteresować się perspektywami wykorzystania na swoim terenie energii ze źródeł odnawialnych jest wzgląd ekologiczny, wynikający nie tylko z poszczególnych ustaw dotyczących ochrony przyrody, ale z samego Prawa energetycznego. Każdą gminę dotyczyć będą także wymogi ekologiczne stawiane przez Unię Europejską, a już dotyczą zobowiązania podpisane przez Polskę w trakcie międzynarodowych konferencji na temat przeciwdziałania globalnym zagrożeniom dla środowiska przyrodniczego. Przykładami takich zagrożeń są skażenie atmosfery a także efekt cieplarniany, który można zmniejszyć, odsunąć w czasie, a nawet usunąć zupełnie poprzez ograniczanie emisji tzw. gazów szklarniowych. Jednym z nich, dominującym ilościowo i ciągle wytwarzanym przez człowieka w trakcie produkcji energii metodami konwencjonalnymi jest dwutlenek węgla CO₂. Polska zadeklarowała, że do 2010 roku obniży jego emisję o 8% w porównaniu z 1990 rokiem.

Miasto i Gmina Września leży w II strefie wietrzności – bardzo korzystnej, dlatego w energetyce wiatrowej, powinno się upatrywać możliwość wykorzystania większego wykorzystania alternatywnych źródeł energii w postaci energii wiatru.

Rys.13. Strefy korzystne dla lokalizacji elektrowni wiatrowych
źródło: Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzesińskiego

W miejscowości Kaczanowo funkcjonuje pierwsza elektrownia wiatrowa. Inwestorem jest firma PHP Bajka. Elektrownia składa się z dwóch wiatraków o mocy 1,2 MW wysokości 70 m i wadze 95 ton. Urządzenia podłączone są do sieci energetycznej ENEA, która jest odbiorcą prądu.

2.8. Poważne awarie

Mianem "nadzwyczajnych zagrożeń środowiska" (NZŚ) określa się negatywne skutki zdarzeń losowych takich jak awarie techniczne i technologiczne w jednostkach stosujących, produkujących lub magazynujących materiały niebezpieczne oraz w transporcie takich substancji. NZŚ stanowią:

- zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji,
- pożary na rozległych obszarach lub długo trwające, a także towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych,
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku katastrof budowli hydrotechnicznych,
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku klęsk żywiołowych.

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez obszar Miasta i Gminy Września. W przypadku wystąpienia skażenia środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych (transport drogowy lub kolejowy), gdy trudno jest ustalić sprawcę zdarzenia – obowiązki usunięcia zagrożenia spoczywają na Staroście. Stąd istotne znaczenie miałyby wyznaczenie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów powstałych w czasie usuwania skutków zdarzenia. Decyzja, co do miejsca powinna być podjęta na poziomie województwa w porozumieniu z właściwymi samorządami terytorialnymi. Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych skażeń środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, ważne jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu awarii i sposobu zachowań w takiej sytuacji.

Na terenie analizowanej gminy znajduje się jeden zakład zaklasyfikowany do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku (Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 9.04.2002 w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej - Dz. U. nr 58, poz. 535). Zakład zgłoszony do grupy zwiększonego ryzyka / ZZR / na dzień 06.07.2004r. na terenie powiatu wrzesińskiego:

- Centrum paliw i rozpuszczalników Sp. z o. o. w Słomowie - zajmuje się produkcją produktów destylacji ropy naftowej

Ponadto do zakładów stanowiących potencjalne źródło wystąpienia awarii przemysłowej można zaliczyć:

- Orzechowskie Zakłady Przemysłu Sklejek w Orzechowie gm. Września,
- Spółdzielnia Mleczarska we Wrześni,
- Fabryka Wsporników Euro NEPA w Otocznej gm. Września.

Na terenie tych zakładów magazynuje się lub stosuje znaczne ilości następujących substancji: produkty naftowe, amoniak, chlor, kwasy, zasady, kleje.

Na obszarze Miasta i Gminy Września nie występują mogilniki.

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w latach 2004 – 2008 na terenie Miasta i Gminy Września nie wystąpiły zdarzenia mające znamiona poważnej awarii.

W przypadku wystąpienia zdarzenia mającego znamiona poważnej awarii jednostka przygotowana jest w stopniu podstawowym, umożliwiającym podjęcie pierwszych działań ratowniczych. Do tego typu zdarzeń dysponowany jest samochód Jednostki Ratowniczo – Gaśniczej we Wrześni, GBA 2,5/16, wyposażony w podstawowy sprzęt ratowniczy. W przypadku potrzeby za dysponowania jednostki specjalistycznej powiadamiane jest Wojewódzkie Stanowisko Koordynacji Ratownictwa w Poznaniu, które dysponuje odpowiednimi siłami i środkami.

2.9. Problemy ochrony środowiska zidentyfikowane w gminie

Na podstawie analizy danych, dotyczących stanu środowiska na terenie Miasta i Gminy Września zidentyfikowano następujące problemy:

- presja działalności człowieka na wody powierzchniowe, w szczególności na obszarach użytkowanych rolniczo, co w konsekwencji powoduje degradację wód szczególnie przez związki azotu,
- umiarkowany stan wód powierzchniowych,
- brak racjonalnego gospodarowania wodą w gospodarce komunalnej,
- niska emisja z gospodarstw domowych, szczególnie w sezonie grzewczym,
- niska świadomość ekologiczna,
- wzrost natężenia ruchu pojazdów na drogach krajowych, wojewódzkich i powiatowych
- potrzeba rozbudowy sieci gazowej, oraz stopniowego zwiększania udziału energii z surowców odnawialnych
- problem z regulacją stosunków wodnych w gminie – zbyt mała ilość zbiorników małej retencji.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

- potrzeba kontynuowania nasadzeń drzew i krzewów, jak i potrzeba utrzymywania oraz rozwijania form ochrony przyrody i form zieleni,

3. DOKUMENTY NADRZĘDNE I WYTYCZONE PRZEZ NIE CELE Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA

3.1. Uwarunkowania wynikające z dyrektyw UE oraz polityki krajowej

Program ochrony środowiska odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej oraz odwołuje się do polityki ekologicznej państwa. Najważniejsze dyrektywy unijne dotyczące ochrony środowiska zostały transponowane do prawa polskiego głównie na podstawie ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. Pozostałe przepisy zawarto w wielu innych ustawach i rozporządzeniach.

Podstawę polityki ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej stanowi VI Program Działań na Rzecz Ochrony Środowiska (6th European Action Plan – EAP). Przedstawia on strategię środowiskową, która podkreśla istotność działań szczególnie w sferach: zmian klimatycznych, ochrony przyrody i różnorodności biologicznej, środowiska naturalnego i zdrowia oraz zrównoważonego wykorzystania zasobów naturalnych i racjonalnej gospodarki odpadami. Priorytetowe pola działania pozwolą na skuteczną walkę z problemami napotkanymi zarówno na szczeblu wspólnotowym, krajowym jak i lokalnym. W odniesieniu do celów głównych stworzono strategię tematyczne w sprawie zanieczyszczenia powietrza, zapobiegania powstawaniu odpadów oraz ich recyklingu, środowiska morskiego, gleby, pestycydów, wykorzystywania zasobów naturalnych i środowiska miejskiego.

Ponadto program działania kładzie nacisk na:

- egzekwowanie obowiązującego prawodawstwa w zakresie środowiska; uwzględnienie we wszystkich obszarach polityki UE (takich jak rolnictwo, rozwój, energia, rybołówstwo, przemysł, rynek wewnętrzny, transport) potencjalnego wpływu na środowisko;
- zaangażowanie przedsiębiorstw i konsumentów w poszukiwanie rozwiązań problemów związanych ze środowiskiem;
- dostarczenie społeczeństwu informacji niezbędnych do dokonywania wyborów przyjaznych dla środowiska;
- uświadamianie obywatelom znaczenia rozważnego wykorzystywania gruntów w celu ochrony siedlisk przyrodniczych i krajobrazów oraz zmniejszenia zanieczyszczenia w miastach.

3.2. Polityka Ekologiczna Państwa

Cele polityki ekologicznej państwa nakreślają konkretne wyzwania i obszary zainteresowania dla gminnego programu ochrony środowiska. W sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych podstawowe cele to:

- zachowanie bogatej różnorodności biologicznej przyrody na różnych poziomach organizacji wraz z umożliwieniem zrównoważonego rozwoju kraju, który w sposób niekonfliktowy współlistnieje z różnorodnością biologiczną,
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych przez kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej z zachowaniem bogactwa biologicznego,
- racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, dążenie do maksymalizacji oszczędności zasobów wodnych na cele przemysłowe i konsumpcyjne,

zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem,

- ochrona powierzchni ziemi, a w szczególności ochrony gruntów użytkowanych rolniczo poprzez rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałanie degradacji terenów rolnych, łąkowych i wodno – błotnych przez czynniki antropogeniczne oraz zwiększenie skali rekultywacji gleb zdegradowanych i zdewastowanych poprzez przywracanie im funkcji przyrodniczej, rekreacyjnej lub rolniczej,
- racjonalizacja zaopatrzenia ludności oraz sektorów gospodarczych w kopaliny i wodę z zasobów podziemnych oraz ochrona tych zasobów przed ilościową i jakościową degradacją

W zakresie poprawy jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego główne cele to:

- dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska,
- poprawa jakości powietrza: redukcja emisji SO₂, NO_x i pyłu drobnego,
- ochrona zasobów wodnych, utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód, zachowanie i przywrócenie ciągłości ekologicznej cieków,
- racjonalna gospodarka odpadami,
- zmniejszenie narażenia społeczeństwa na ponadnormatywne działanie hałasu i zabezpieczenie przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych,
- stworzenie efektywnego nadzoru nad substancjami chemicznymi dopuszczonymi na rynek.

3.3. Program Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego

Koncepcja "Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego" przewiduje sformułowanie celów dotyczących jakości środowiska. Wymienić należy następujące:

- **gospodarowanie odpadami** - strategie i plany gospodarowania odpadami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, programy likwidacji odpadów niebezpiecznych, wzrost odzysku surowców, opakowań, recyklingu materiałów z opakowań, do roku 2010 wtórne wykorzystywanie co najmniej 50% papieru i szkła,
- **stosunki wodne i jakość wód** - zapobieganie zanieczyszczeniu słodkich wód powierzchniowych i podziemnych, przywracanie wodom podziemnym i powierzchniowym właściwego stanu ekologicznego (zapewnienie źródeł poboru wody do picia),
- **stres miejski, hałas i promieniowanie** - zmniejszenie narażenia mieszkańców na zanieczyszczenie powietrza i hałas, zmniejszenie intensywności degradacji powierzchni ziemi, poprawa estetyki otoczenia,
- **jakość powietrza** - przeciwdziałanie powstawaniu zanieczyszczeń powietrza, wśród substancji zanieczyszczających powietrze i zagrażających bezpośrednio lub pośrednio środowisku i zdrowiu są także substancje niszczące warstwę ozonową kontrolowane przez protokół Montrealski, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus wprowadzenie norm emisji dla 12 dziedzin działalności przemysłowej, wprowadzenie pozwoleń na emisję zanieczyszczeń

powietrza w ramach zintegrowanych pozwoleń na emisję zagrożeń wszystkich elementów środowiska (zgodnych z dyrektywą IPPC), do 2010 roku ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, lotnych związków organicznych (poza metanem) o 4% w stosunku do stanu w 1990 roku, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości (EMEP) ograniczenie emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych, osiągnięcie w latach 2008- 2012 wielkości emisji gazów cieplarnianych nie przekraczającej 94% wielkości z roku 1988 i spełnienie wymagań protokołu z Kioto,

- **nadzwyczajne zagrożenia środowiska** - harmonizacja przepisów prawnych z dyrektywą „Seveso II” i innymi odnoszącymi się do przeciwdziałania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska, eliminowanie lub zmniejszanie skutków dla środowiska z tytułu nżś a także doskonalenie istniejącego systemu ratowniczego na wypadek zaistnienia awarii i klęsk żywiołowych,
- **różnorodność biologiczna i krajobrazowa** - zwiększenie skali rekultywacji i renaturalizacji obszarów zdegradowanych, realizacja zobowiązań Konwencji o ochronie różnorodności biologicznej, ochrona gatunków dzikiej flory i fauny poprzez rozbudowę i doskonalenie systemu reglamentacji obrotu okazami i wyrobami zgodnie z postanowieniami Konwencji Waszyngtońskiej i wymogami unijnymi, ochrona najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk przez tworzenie i powiększanie narodowej sieci obszarów chronionych, wdrożenie systemu Natura 2000.

Naczelną zasadą, którą przyjęto w działaniach zmierzających do zdrowego środowiska jest *zasada zrównoważonego rozwoju*, który to rozwój będzie realizowany poprzez właściwą politykę ochrony środowiska zintegrowaną z politykami innych dziedzin i opartą o szereg zasad wymienionych poniżej. Znaczenie tego zagadnienia podkreślono w "Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego", gdzie napisano, że *w zasadniczej części realizacja zadań na rzecz właściwego gospodarowania zasobami i ochrony środowiska musi odbywać się w obrębie poszczególnych sektorów, czyli głównych form oddziaływania człowieka na środowisko (przemysł i energetyka, mieszkalnictwo i ład przestrzenny, rolnictwo, transport, turystyka i rekreacja).*

Kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, zaproponowano w ramach *obszaru przestrzeni* osiem celów, których realizacja przyczyni się do trwałego podniesienia jakości życia obecnego i przyszłych pokoleń. Cele te mają za zadanie:

- minimalizację wpływu na środowisko oraz eliminację ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko w skali województwa, w tzw. "gorących miejscach",
- racjonalizację zużycia energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych - **Racjonalne użytkowanie surowców**,
- zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizację zużycia wody, zwiększenie zasobów w zlewniach oraz ochronę przed powodzią - **Zasoby wodne**,

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

- zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcję emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową, zminimalizowanie uciążliwego hałasu i ochronę przed promieniowaniem elektromagnetycznym - **Powietrze atmosferyczne, Hałas, Pola elektromagnetyczne,**
- ochronę powierzchni ziemi, w tym powierzchni biologicznie czynnej i gleb przed degradacją **Powierzchnia ziemi,**
- zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu wykorzystania i unieszkodliwiania - Gospodarka odpadami,
- zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności oraz rozwoju zasobów leśnych - Zasoby przyrodnicze,
- ochronę przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska oraz sprostanie nowym wyzwaniom, czyli zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego – Awarie przemysłowe.

W czasie opracowywania aktualizacji Programu nie była dostępna aktualizacja Programu Ochrony Środowiska Województwa Wielkopolskiego.

3.4. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzesińskiego

Cele i kierunki działań dla poszczególnych rodzajów odpadów w Planie obrazuje poniższa tabela.

Tab.9. Cele i kierunki działań Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzesińskiego

Kategoria	Cele średniookresowe do 2016 roku
Ochrona przyrody i krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój i bieżąca ochrona obszarów i obiektów cennych przyrodniczo – Ochrona walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego
Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	<ul style="list-style-type: none"> – Zachowanie i wzrost różnorodności biologicznej istniejących zasobów leśnych
Ochrona powierzchni ziemi	<ul style="list-style-type: none"> – Właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych, ich ochrona i rekultywacja
Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, zasobów naturalnych	<ul style="list-style-type: none"> – Doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony wód podziemnych oraz zharmonizowanie przepisów z tego zakresu – Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalni – Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni – Wzmocnienie ochrony niezagospodarowanych złóż kopalni w procesie planowania przestrzennego – Wykonanie bilansu pojemności struktur geologicznych, w których możliwa jest sekwencja dwutlenku węgla na terenie Polski – Rozpoznanie geologiczne złóż soli kamiennej, wyczerpanych złóż ropy i innych struktur geologicznych pod kątem magazynowania ropy naftowej i gazu ziemnego – oraz składowania odpadów, w tym promieniotwórczych – Dokończenie dokumentowania zasobów dyspozycyjnych wód leczniczych i termalnych oraz głównych zbiorników wód podziemnych
Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji	<ul style="list-style-type: none"> – Wdrożenie zasady decouplingu, rozdzielenia zależności oddziaływania rozwoju gospodarczego na środowisko, – Wzrost efektywności wykorzystania surowców, w tym zasobów wodnych w gospodarce, – Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9%

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Kategoria	Cele średniookresowe do 2016 roku
	energii finalnej w ciągu 9 lat, do roku 2017, o Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko
Energia odnawialna	– Promocja i wykorzystanie naturalnych źródeł energii
Kształtowanie stosunków wodnych, ochrona przed powodzią i skutkami suszy	– Racjonalizacja gospodarowania zasobami wód powierzchniowych i podziemnych tak, by uchronić gospodarkę narodową przed deficytami wody i zabezpieczyć przed skutkami powodzi przy jednoczesnym zwiększeniu samofinansowania gospodarki wodnej. Priorytetem będzie zwiększenie retencji wodnej oraz skuteczna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych przed zanieczyszczeniem.
Jakość wód	– Zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości wody do picia. – Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i racjonalne gospodarowanie wodą
Zanieczyszczenie powietrza	– Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza. Spełnienie standardów emisyjnych z instalacji wymaganych przepisami prawa. Całkowita likwidacja emisji substancji niszczących warstwę ozonową przez wycofanie ich z obrotu i stosowania na terytorium Polski
Poważne awarie	– Dalsza poprawa stanu zdrowotnego mieszkańców w wyniku wspólnych działań sektora ochrony środowiska z sektorem zdrowia oraz skuteczny nadzór nad wszystkimi w kraju instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami awarii przemysłowych powodujących zanieczyszczenie środowiska.
Oddziaływanie hałasu	– Dokonanie wiarygodnej oceny narażenia społeczeństwa na ponadnormatywny hałas i podjęcie kroków do zmniejszenia tego zagrożenia tam, gdzie jest ono największe. Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców i środowiska
Oddziaływanie pól elektromagnetycznych	– Bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego

źródło: Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wrzeńskiego

4. GŁÓWNE ZAŁOŻENIA AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA MIASTA I GMINY WRZEŚNIA

4.1. Podstawowa charakterystyka aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (tj. z 2008 r. Dz .U. nr 25, poz. 150 ze zmianami) organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ekologicznej państwa sporządza gminny program ochrony środowiska, uchwalany przez radę gminy (art. 18 ust. 1). Program ten sporządzany, podobnie jak polityka ekologiczna państwa co 4 lata i określa cele oraz priorytety ekologiczne, rodzaj i harmonogram działań proekologicznych oraz środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe (art. 14).

4.2. Cele aktualizacji Programu Ochrony Środowiska

Celem nadrzędnym Miasta i Gminy Września jest:

**ZRÓWNOWAŻONY ROZÓWJ SPOŁECZNO – GOSPODARCZY MIASTA I GMINY WRZEŚNIA
ZGODNY Z OCHRONĄ ŚRODOWISKA**

Cele systemowe wyznaczają stan, jaki należy osiągnąć w horyzoncie czasowym 4 – 8 letnim. Cele opracowano na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego, obszarów problemowych występujących na badanym terenie, kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska przez Urząd Miasta i Gminy Września. Na poszczególne cele systemowe składają się kierunki działań, a w ramach tych konkretne zadania, poprzez które będą realizowane.

W aktualizowanym Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września wyznaczono następujące cele główne dotyczące ochrony środowiska

4.3. Zadania wraz z kierunkami działań

Powietrze atmosferyczne:

Cel: *Utrzymanie dobrego stanu powietrza na obszarze Miasta i Gminy Września*

Kierunki działań do 2017 roku

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

- Monitoring jakości powietrza i ocena poziomu zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami ustawowymi,
- Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów komunalnych w piecach domowych,

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

- Termomodernizacja istniejących budynków, stosowanie energooszczędnych materiałów i technologii przy budowie nowych obiektów,
- Sukcesywna realizacja programu gazyfikacji miasta i gminy,
- Preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych,
- Bieżąca modernizacja dróg i ciągów komunikacyjnych,
- Wspieranie rozwoju ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych oraz tworzenie ścieżek rowerowych,
- Budowa stref zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych (strefy te powinny być komponowane z gatunków o dużej odporności na zanieczyszczenia oraz właściwe pielęgnowanie, a ubytki uzupełniane),
- Modernizacja systemu ogrzewania w mieście i gminie po przez wykorzystywanie alternatywnych do węgla kamiennego źródeł ciepła

Zadania:

- **Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948P) Bierzglinek – Gozdowo,**
- Przebudowa mostu przez rzekę Strugę w m. Goniczki w ciągu drogi powiatowej nr 2943 Węgierki – Goniczki,
- **Budowa drogowej gminnej w miejscowości Słomowo,**
- Modernizacja ul. Gospodarskiej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Ogrodowa w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Zbożowej i Polnej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Zbożowej i Polnej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Topolowej, Węgierki,
- Nakładka asfaltowa drogi gminnej od Otocznej do Broniszewa,
- Utwardzenie gruntowej drogi gminnej od posesji nr 48 do posesji nr 50 na długości 450 m - Nowa Wieś Królewska,
- Modernizacja nawierzchni na drodze powiatowej nr 456, na długości ok. 3000 m,
- Modernizacja nawierzchni na drodze powiatowej nr 2929 na odcinku Bardo do drogi Września - Środa Wielkopolska,
- Położenie dywanika asfaltowego na drodze gminnej nr 411561 z Chwalibogowa do Obłazkowa,
- Budowa ścieżki rowerowej we wsi Węgierki,
- Budowa ścieżki pieszo - rowerowej z Chwalibogowa do Barda o długości 2 km,
- Budowa chodnika we wsi Sędziwojowo przy drodze powiatowej,
- Budowa ścieżki pieszo - rowerowej na drodze wojewódzkiej w Grzymysławicach,
- Budowa chodnika - ul. Wiejska w Kaczanowie,
- Budowa chodnika od ul. Kościelnej do szkoły w Kaczanowie,
- Budowa chodników w Słomowie,
- **Włączenie Nowej Wsi Królewska do infrastruktury gazowej 6000 m,**
- Kompleksowa termomodernizacja budynków oświatowych we Wrześni,

– **Gazyfikacja Gutowa Małego,**

- Wymiana pieca miałowego na gazowy z nadmuchem w świetlicy w Oblączkowie,
- Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni,
- Wprowadzanie przez gminy ulg podatkowych dla mieszkańców wymieniających piece,
- Edukacja mieszkańców nt. zanieczyszczeń z niskiej emisji i szkodliwości spalania odpadów w piecach domowych,

Hałas

Cel: *Niedopuszczenie do pogarszania się klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja jest korzystna.*

Kierunki działań do 2017 roku

Polityka gminy w zakresie ochrony przed hałasem powinna skupić się na stępujących kierunkach działań:

- Budowa ścieżek rowerowych,
- Prowadzenie nasadzeń zieleni ochronnej przy drogach,
- Stosowanie ograniczeń prędkości,
- Rozważenie stosowania tzw. cichych nawierzchni przy budowie lub modernizacji dróg,
- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem oraz stref ograniczonego użytkowania,

Zadania:

- **Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948P) Bierzglinek – Gozdowo,**
- Przebudowa mostu przez rzekę Strugę w m. Goniczki w ciągu drogi powiatowej nr 2943 Węgierki – Goniczki,
- **Budowa drogowej gminnej w miejscowości Słomowo,**
- Modernizacja ul. Gospodarskiej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Ogrodowa w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Zbożowej i Polnej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Zbożowej i Polnej w Kaczanowie,
- Modernizacja ul. Topolowej, Węgierki,
- Nakładka asfaltowa drogi gminnej od Otocznej do Broniszewa,
- Utwardzenie gruntowej drogi gminnej od posesji nr 48 do posesji nr 50 na długości 450 m - Nowa Wieś Królewska,
- Modernizacja nawierzchni na drodze powiatowej nr 456, na długości ok. 3000 m,
- Modernizacja nawierzchni na drodze powiatowej nr 2929 na odcinku Bardo do drogi Września – Środa Wielkopolska,
- Położenie dywanika asfaltowego na drodze gminnej nr 411561 z Chwalibogowa do Oblączkowa,
- Budowa ścieżki rowerowej we wsi Węgierki,
- Budowa ścieżki pieszo - rowerowej z Chwalibogowa do Bardna o długości 2 km,

- Budowa chodnika we wsi Sędziwojowo przy drodze powiatowej,
- Budowa ścieżki pieszo - rowerowej na drodze wojewódzkiej w Grzymysławicach,

Promieniowanie elektromagnetyczne

Cel: *Minimalizacja oddziaływania oraz bieżąca kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego*

Kierunki działań do 2017 roku

W celu ochrony krajobrazu przed negatywnym oddziaływaniem, linie energetyczne, stacje nadawcze, stacje bazowe telefonii komórkowej wymagające wysokich konstrukcji wsporczych należy realizować poza miejscami objętymi szczególną ochroną i w taki sposób, aby ich wpływ na krajobraz był jak najmniejszy. Przy wyznaczeniu lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej należy zwrócić uwagę na estetykę krajobrazu, gdyż anteny umieszczane są zazwyczaj na dużych wysokościach, na dachach najwyższych budynków lub specjalnych masztach. Należy przestrzegać zasady grupowania obiektów na jednym maszcie, o ile w bliskim sąsiedztwie planowana jest lokalizacja kilku takich obiektów. Do realizacji celów przewidziano również współpracę gminy ze służbami kontrolno – pomiarowymi oraz identyfikowanie miejsc wymagających badań poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, współpraca przy inwentaryzacji źródeł elektromagnetycznych.

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia dotyczące znaczącego oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko i ludzi
- przestrzeganie procedury oceny oddziaływania na środowisko na etapie udzielania decyzji środowiskowej,
- lokalizowanie linii elektromagnetycznych o napięciu 110 kV i wyższym poza terenami przeznaczonymi pod zabudowę mieszkaniową.

Zadania:

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień dotyczących znaczącego oddziaływania na środowisko i człowieka pól elektromagnetycznych,
- Przestrzeganie procedury oceny oddziaływania na środowisko na etapie udzielania decyzji środowiskowej,
- Współpraca ze służbami kontrolno – pomiarowymi obiektów emitujących pola elektromagnetyczne

Wody powierzchniowe i podziemne

Cel: *Poprawa jakości i ochrona zasobów wód powierzchniowych i podziemnych. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.*

Kierunki działań do 2017 roku

Dla gminy określa się kierunki dotyczące rozwiązania problemów zasobów wodnych:

- budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej,
- wspieranie budowy oczyszczalni przydomowych w miejscach, w których budowa kanalizacji sanitarnej nie jest uzasadniona ekonomicznie
- ograniczanie negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód,
- budowa systemów podczyszczających wzdłuż modernizowanych i nowo powstających dróg,
- wzmożenie działań kontrolnych i egzekucyjnych w celu eliminacji nielegalnego zrzutu ścieków komunalnych,
- zwiększenie kontroli posiadania przez właścicieli nieruchomości, dokumentacji stwierdzających korzystanie z usług usuwania ścieków ze zbiorników bezodpływowych przez uprawnione do tego podmioty,

Działania edukacyjne społeczności lokalnej w zakresie:

- wysokiej szkodliwości dla środowiska i zdrowia ludzi zanieczyszczeń wydostających się z nieszczelnych zbiorników do gromadzenia ścieków oraz wylewania ich zawartości na tereny upraw i działek nie objętych systemami kanalizacji,
- zwiększania racjonalności wykorzystania wody oraz środków wpływających negatywnie na jej stan (w tym np. środków piorących, detergentów, środków ochrony roślin),
- odbudowa i utrzymanie właściwego stanu systemu melioracji szczegółowej i podstawowej.

Najistotniejszym przedsięwzięciem z zakresu gospodarki wodno-ściekowej jest zrealizowanie budowy systemu kanalizacji ściekowej na obszarach objętych aglomeracją – w myśl Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Szczególnie ważnym jest fakt, że władze polskie zostały zobligowane do zrealizowania tego celu do końca 2015 r.

Zadania:

- **Budowa oczyszczalni przy WDK i OSP. Odwodnienie terenu wokół obiektu,**
- **Budowa kanalizacji i podłączenie do niej wsi Węgierki,**
- Odwodnienie rowów przydrożnych w miejscowości Kleparz,
- Doprowadzenie stanu zbiornika wodnego w centrum wsi Otoczna i Broniszewo, aby spełniał swoje wymagania jako magazyn nadmiaru wody deszczowej oraz uporządkowanie przyległego terenu,
- **Podłączenie Nowej Wsi Królewska do kanalizacji komunalnej,**
- **Kanalizacja Gutowa Małego,**
- **Podłączenie Chwalibogowa do kanalizacji komunalnej,**
- Modernizacja rowu melioracyjnego Bardzianka,
- Odnowienie przydrożnych rowów na terenie sołectwa Sędziwojewo,
- **Oczyszczalnia ścieków przy WDK,**

Powierzchnia ziemi i gleby

Cel: Właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych ich ochrona i rekultywacja

Kierunki działań do 2017 roku

Ochrona gruntów rolnych i leśnych polega na ograniczeniu ich przeznaczenia na cele nierolnicze lub nieleśne i zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej i leśnej, powstającym wskutek różnej działalności nierolniczej i nieleśnej.

Dążąc do osiągnięcia wytyczonych celów należy brać pod uwagę następujące kierunki działań:

- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego ochrony gruntów wartościowych dla rolnictwa,
- monitoring użytków rolnych w celu przeciwdziałania nadmiernemu zakwaszaniu gleb,
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze,
- przeprowadzenie remontów dróg, których stan zagraża lub wpływa niekorzystnie na przylegające gleby,
- promowanie ograniczeń w gospodarowaniu środkami chemicznymi w rolnictwie,
- propagowanie prowadzenia rodzinnych gospodarstw rolnych produkujących m.in. zdrową żywność,
- prowadzenie wielokierunkowej edukacji rolników i użytkowników gruntów w gminie – wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej,
- waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocji takiej żywności,
- zachowanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaczeń, kompleksów leśnych i nieużytków podmokłych jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych,
- właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo - zalesianie gruntów rolnych niskich klas oraz nieużytków.
- Promocja rolnictwa ekologicznego
- Właściwe przechowywanie nawozów organicznych (gnojówka, gnojownica, obornik)
- Wdrażanie i przestrzeganie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

Zadania:

- Inwentaryzacja i rekultywacja terenów zdegradowanych np. dzikich wysypisk,
- Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze,
- Szkolenia i działalność informacyjna na rzecz rolnictwa,
- Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb,
- Wykorzystanie gleb o niższej klasie przydatności rolniczej pod produkcję biomasy.

Przyroda

Cel: *Ochrona obiektów cennych przyrodniczo oraz walorów krajobrazu rekreacyjnego i rolniczego
Zachowanie i wzrost bioróżnorodności istniejących zasobów leśnych*

Kierunki działań do 2017 roku

Powyższe cele realizować należy stosując się do kierunków działań polegających na:

- upowszechnianiu i wprowadzaniu form indywidualnej ochrony przyrody w postaci użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo - krajobrazowych, stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej, pomników przyrody,
- zalesienia gruntów porolnych i zdegradowanych gatunkami rodzimymi,
- wspomaganie urządzania i utrzymania terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków,
- przeprowadzaniu prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych),
- bieżącej ochronie obszarów i obiektów prawnie chronionych,
- zachowaniu tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo,
- rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- ochronie elementów środowiska przyrodniczo - kulturowego,
- rozwoju sieci szlaków turystycznych i ścieżek przyrodniczych,
- selektywnym dostępie do terenów cennych przyrodniczo i ochronie tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.

Zadania:

- Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne – z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnych,
- Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zorganizowanie punktów widokowych, tablic informacyjnych dotyczących wartości ekologicznych i osobliwości przyrody. Budowa przystani wodnych (w Pызdrach i w Czeszewie). Ścieżka edukacyjna w Nowym Folwarku, ścieżka rowerowa Września-Pызdry,
- Organizacja cykli szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR i dopłat bezpośrednich do prowadzenia gospodarstw rolnych na obszarach łąkowych objętych Naturą 2000,
- Preferowanie nasadzeń w miastach gatunkami drzew rodzimych,
- Sadzenie drzew i krzewów kwitnących, których kwiaty stanowią pożytek dla pszczół,
- Prowadzenie akcji edukacyjnych przeciw wypalaniu traw,
- Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień i zakrzewień, jako ważnych korytarzy ekologicznych. Pielęgnowanie i zakładanie nowych zadrzewień śródpolnych,
- Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych,
- Wydzielenie miejsc parkingowych i tras spacerowych w kompleksach leśnych blisko miast np. Wrześni tak, aby skanalizować ruch turystyczny oraz wyposażyć te miejsca w odpowiednią infrastrukturę,

Energia odnawialna

Cel: *Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.*

Kierunki działań do 2017 roku

Wśród podstawowych działań w zakresie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych należy wymienić:

- podniesienie świadomości społecznej i budowa instalacji wykorzystujących energię odnawialną,
- przygotowanie listy priorytetów w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu konsultacji dotyczących OZE,
- wspieranie inicjatyw podejmowanych w zakresie zastępowania, jako nośnika energii, paliwa stałego źródłami energii odnawialnej,
- popularyzacja i wdrożenie najlepszych praktyk w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, w sferze rozwiązań technologicznych, organizacyjnych i finansowych.

Zadania:

- Stopniowe zwiększanie udziału energii otrzymanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii,
- Opracowanie programu wykonawczego związanego z rozwojem energetyki odnawialnej na terenie gminy,

Poważne awarie

Cel: *Niezbędnymi celami do osiągnięcia są:*

- *wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych,*
- *ograniczenie możliwości wystąpienia sytuacji awaryjnej w wyniku transportu drogowego i kolejowego,*
- *opracowanie systemu skutecznego informowania społeczeństwa o wystąpieniu zagrożenia środowiska.*

Kierunki działań do roku 2017

Obowiązki dotyczące awarii przemysłowych spoczywają głównie na prowadzącym zakład oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Szczegółowy opis tych obowiązków podaje ustawa *Prawo ochrony środowiska*.

Zapobieganie awariom miejscowym, prowadzi się głównie poprzez ograniczenie transportu substancji niebezpiecznych, kierowanie ich oznakowanymi trasami, omijającymi centrum miasta, informowanie i edukowanie społeczeństwa o sposobach zapobiegania zagrożeniom, a także o sposobie postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia. Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym jak i kolejowym, zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej.

Straż Pożarna podejmuje doraźne środki:

- dokonuje zabezpieczenia miejsca wypadku,
- ewakuje ludność,

- w przypadku poważnych awarii, kiedy niezbędna jest pomoc specjalistycznych jednostek i specjalistycznego sprzętu, jednostka straży współpracuje z różnymi innymi sekcjami, które podejmują działania w swoim zakresie.

Zadania:

- Aktualizacja informacji o zakładach, o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii,
- Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia.

4.4. Założenia alternatywne

Art. 51 art. 2. pkt. 3b ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199 poz. 1227) nakłada obowiązek przedstawienia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w opracowanym dokumencie.

W przypadku opracowywania aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września już na etapie tworzenia dokumentu samorząd gminny spośród licznych wariantów planowanych zadań z zakresu ochrony środowiska ustala ostatecznie te, których realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska w gminie. Kryterium wyboru odpowiednich kierunków działań i wynikających z nich zadań stanowią zarówno aspekty ekologiczne jak i ekonomiczne. Gmina, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, dokonała wyboru takich założeń, które umożliwią kształtowanie środowiska, jego ochronę lub stanowią pewne metody naprawcze przy jednoczesnym zagwarantowaniu stabilnego rozwoju gospodarczego gminy.

Reasumując – w aktualizowanym Programie Ochrony Środowiska na etapie opracowywania dokumentu – spośród licznych założeń alternatywnych zostały wybrane tylko takie, których realizacja umożliwi zrównoważony rozwój gminy.

4.5. Zaniechanie realizacji założeń Programu Ochrony Środowiska

Obowiązek opracowania aktualizacji Programu ochrony środowiska jest podyktowany zapisem ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Brak opracowania aktualizacji będzie świadczyć o niewywiązaniu się z tego obowiązku przez Burmistrza Miasta.

Analizując cele zawarte w omawianym dokumencie, można stwierdzić, że zaniechanie ich realizacji nie tylko nie pomoże ochronie środowiska przyrodniczego, ale wręcz może stan środowiska przyrodniczego pogorszyć. Pośrednio wpływać może na społeczność lokalną. Im społeczeństwo bardziej ekologicznie świadome, tym lepiej zorganizowane i wywierające mniejszy negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze.

Powszechnie wiadomo, że na realizację zadań mających na celu poprawę stanu środowiska przyrodniczego potrzebne są określone zasoby finansowe.

Aktualizacja POŚ wskazuje źródła finansowania służące osiągnięciu założonych celów: wewnętrzne i zewnętrzne. Nie są one programami sensu stricto, pokazują jednak jakie przedsięwzięcia mogą uzyskać dofinansowanie w ramach konkretnych programów.

Podsumowując, realizacja celów zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy na lata 2010 – 2013 z uwzględnieniem lat 2014 – 2017 skutkować będzie uzyskaniem wartości dodanej

poprzez działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego. Zaniechanie wypełnienia założeń wynikających z tego dokumentu spowoduje brak zharmonizowania w tym zakresie a także możliwość wdrażania działań niespójnych lub o zabarwieniu negatywnym.

Większość proponowanych do realizacji przedsięwzięć w ramach POŚ ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto dokument cechuje się wysokim stopniem ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań. W rejonie realizacji przedsięwzięć tzw. obszarów wrażliwych, przy budowie nowych dróg, oczyszczalni ścieków, budowy sieci kanalizacji sanitarnej, sieci gazowej warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne czy wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji Programu Ochrony Środowiska:

- pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- zmniejszanie się zasobów wodnych,
- zwiększone zagrożenie suszą glebową,
- utrata różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacja walorów krajobrazu,
- pogorszenie jakości powietrza,
- wzrost zużycia surowców i wody oraz nadmierna eksploatacja kopalni,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

4.6. Oddziaływanie na środowisko realizacji Programu Ochrony Środowiska i zapobieganie negatywnym oddziaływaniom

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września będzie realizowana poprzez ustanowione cele strategiczne, cele główne, kierunki działań oraz zadania. Analiza oddziaływania na środowisko dotyczy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. *w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko* (Dz. U. Nr 257 poz. 2573 ze zm.).

W harmonogramie realizacyjnym Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017 do inwestycji o charakterze przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko można zaliczyć:

- **Podłączenie Nowej Wsi Królewska do kanalizacji komunalnej,**
- **Kanalizacja Gutowa Małego,**

- **Podłączenie Chwalibogowa do kanalizacji komunalnej,**
- **Budowa oczyszczalni przy WDK i OSP. Odwodnienie terenu wokół obiektu,**
- **Budowa kanalizacji i podłączeni do niej wsi Węgierki,**
- **Gazyfikacja Gutowa Małego,**
- **Włączenie Nowej Wsi Królewska do infrastruktury gazowej 6000 m,**
- **Budowa drogowej gminnej w miejscowości Słomowo,**
- **Przebudowa drogi powiatowej nr 32455 (2948P) Bierzglinek – Gozdowo.**

Zgodnie z art. 51 ust. 1 pkt. 2e ustawy z dnia 3 października 2008 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w Załączniku nr 1 przeanalizowano przewidywane znaczące oddziaływania przedstawionych przedsięwzięć, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne.

Do inwestycji o znaczącym negatywnym oddziaływaniu na środowisko należy min. budowa infrastruktury drogowej. W tym zidentyfikowano znaczące oddziaływania o charakterze lokalnym, związane z przekształceniami powierzchni ziemi, degradacją krajobrazu oraz hałasem.

Emisja substancji z silników pojazdów jest znaczna i oddziałuje na stan czystości powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, jednak ich wpływ maleje wraz z odległością. Fragmentacja przestrzeni przyrodniczej wiąże się także z niekorzystnymi skutkami m. in. dla ochrony siedlisk i gatunków, ochrony lasów i gospodarki wodnej. Na etapie samej eksploatacji dróg przewiduje się wystąpienie zmian mikroklimatu, degradację krajobrazu oraz emisję zanieczyszczeń do atmosfery (spaliny samochodowe, ścieranie nawierzchni itp.) Ponadto w bezpośrednim sąsiedztwie drogi mogą wystąpić zmiany w ekosystemach co jest spowodowane zanieczyszczeniami gleb i wód. Głównym źródłem zanieczyszczeń są spływy z drogi substancji chemicznych stosowanych przy ich utrzymaniu, wycieki z pojazdów, a także wytwarzane odpady (remonty dróg, ale też ich eksploatacja, np. zmiotki z oczyszczania ulic, odpady z koszy przy miejscach postojowych lecz także „dzikie wysypiska” oraz odpady powstałe w wyniku zdarzeń losowych, w tym wypadków i kolizji drogowych).

Poprawa parametrów istniejących tras komunikacyjnych spowoduje wzrost natężenia ruchu, któremu towarzyszy wzrost emisji spalin i hałasu. Skala bezpośredniego oddziaływania na środowisko inwestycji drogowych jest na ogół lokalna, ograniczona do pasa przyległego terenu. Zasięg oddziaływania pośredniego inwestycji drogowych może być większy: zmodernizowana droga może stanowić argument przy wyborze lokalizacji innej inwestycji. Rozwój powiązań transportowych sprzyjać będzie rozrastaniu się terenów zurbanizowanych, a także zwiększonej presji na tereny przyrodniczo cenne w związku z łatwiejszą dostępnością do nich. Z drugiej jednak strony infrastruktura drogowa (dostępność komunikacyjna) podnosi atrakcyjność gospodarczą regionu co przekłada się na tworzenie nowych miejsc pracy.

Istotną korzyścią rozwoju odnawialnych źródeł energii jest też dywersyfikacja źródeł energii, co podnosi bezpieczeństwo energetyczne, a także powstawanie nowych miejsc pracy i obniżenie kosztów wytwarzania energii w gospodarstwach domowych. Korzystnym dla środowiska działaniem

jest wykorzystanie gazu ziemnego, ponieważ przy jego spalaniu nie powstają odpady oraz ograniczona jest emisja zanieczyszczeń gazowych. Szczególne znaczenie ma rozbudowa sieci gazowej na wsiach, gdzie w ten sposób ogranicza się emisję szkodliwych gazów z indywidualnych palenisk domowych. Gaz pozwala także na osiągnięcie większej sprawności urządzeń energetycznych i na lepsze dopasowanie podaży energii do chwilowego zapotrzebowania. Inwestycje zmierzające w tym kierunku mogą ingerować w środowisko wodno – gruntowe na etapie budowy nowych linii. Te oddziaływania mogą mieć charakter przejściowy.

Inwestycje takie jak oczyszczalnie ścieków nie stwarzają podczas normalnej eksploatacji znaczących zagrożeń dla środowiska. Z uwagi jednak na znaczące oddziaływania w przypadku awarii lub wypadku wskazana jest stała kontrola stanu technicznego tych instalacji, jak również opracowanie szczegółowych planów usuwania skutków awarii.

4.7. Transgranicznie oddziaływanie realizacji Programu na środowisko

Zgodnie z art. 104 art. 1 pkt. 2, art. 104 art. 2 oraz 105 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 199 poz. 1227), postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko przeprowadza się:

- w razie stwierdzenia możliwości znaczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji opracowanych planów, jak również,
- na wniosek innego państwa, na którego terytorium może oddziaływać realizacja dokumentu,
- gdy możliwe oddziaływanie pochodzące spoza granic Rzeczypospolitej Polskiej mogłoby ujawnić się
- na jej terytorium.

Nie stwierdza się możliwości znacznego transgranicznego oddziaływania na środowisko z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na skutek realizacji aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013” z uwzględnieniem lat 2014 – 2017.

5. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ AKTUALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska po upływie dwóch lat od przyjęcia programu ochrony środowiska organ wykonawczy Miasta i Gminy powinien sporządzić raport z realizacji programu ochrony środowiska, obejmujące okres dwóch lat kalendarzowych. Raport jest dokumentem, pozwalającym ocenić stopień realizacji założeń programu na terenie gminy po połowie okresu jego obowiązywania. Jednym z narzędzi, służących do oceny, są wskaźniki, na podstawie wartości których ocenić można z jednej strony stan środowiska przyrodniczego, z drugiej – postęp działań mających na celu poprawę jego jakości.

Propozycję, przewidywanych metod analizy skutków oraz częstotliwość jej przeprowadzania, przedstawiono w formie wskaźników umożliwiających prowadzenie monitoringu realizacji Programu na terenie Miasta i Gminy. Wskaźniki te zostały opisane poniżej.

Tab.10. Wskaźniki monitoringu Programu

Komponent	Wskaźnik	Wartość	Źródło danych
Powietrze atmosferyczne	Poziom zanieczyszczenia powietrza	pył PM10 - C SO2 - A NO2 - A Pb - A O3 - C CO - A C6H6 - C B(a)P - A B(a)P - A Cd - A Ni - A	WIOŚ, 2008
	Natężenie ruchu na drogach krajowych		GDDKiA, 2005
	Natężenie ruchu na drogach wojewódzkich		Zarząd Dróg Wojewódzkich
	Natężenie ruchu na drogach powiatowych		Zarząd Dróg Powiatowych
	Strefy charakteryzujące się przekroczeniem dopuszczalnych poziomów emisji hałasu		Własne pomiary hałasu, WIOŚ
Powietrze elektromagnetyczne	Liczba stacji sieci komórkowej	12	UMiG Września, 2009
Zasoby wodne	Klasa, jakości wód powierzchniowych	JCW Wrześnica – zły stan wód	WIOŚ, 2007
	Długość sieci wodociągowej	264,3 km	UMiG Września, 2009
	Długość sieci kanalizacyjnej	77,2 km	UMiG Września, 2009
	Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej	0,29	UMiG Września, 2009
	Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	95,7%	UMiG Września, 2009
	Roczny pobór wody przez mieszkańców (gosp. Domowe)	1351,7 dam ³	UMiG Września, 2009
	Roczny pobór wody przez przedsiębiorstwa	230 dam ³	UMiG Września, 2009
	Produkcja ścieków	2361 dam ³	UMiG Września, 2009

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Komponent	Wskaźnik	Wartość	Źródło danych
	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	58	UMiG Września, 2009
Powierzchnia ziemi i gleby	Powierzchnia lasów	1732,6 ha	UMiG Września, 2009
Przyroda i krajobraz	Liczba rezerwatów przyrody	0	UMiG Września, 2009
	Liczba pomników przyrody	5	UMiG Września, 2009
	Pozostałe formy ochrony przyrody	Natura 200 Grądy Czerniejewskie	UMiG Września, 2009
	Powierzchnia objęta siecią natura 2000	-	UMiG Września, 2009
Hałas	Stwierdzenie przekroczenia poziomów dopuszczalnych poziomów hałasu	-	WIOS, 2009
Poważne awarie	Liczba wystąpienia poważnych awarii	0	UMiG Września, 2009
Energia odnawialna	Wielkość energii ze źródeł alternatywnych na terenie gminy	Wiatraki - Kaczanowo	UMiG Września, 2009

6. ZAPOBIEGANIE / KOMPENSACJA NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Przez kompensację przyrodniczą rozumie się: zespół działań obejmujących w szczególności roboty budowlane, roboty ziemne, rekultywację gleby, zalesienie, zadrzewienia lub tworzenie skupień roślinności prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównanie szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia i zachowanie walorów krajobrazowych.

Projekt Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017 zakłada realizację zadań mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko przyrodnicze. Warianty kompensacji przyrodniczej powinny być określone w ramach wydawanych decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla poszczególnych przedsięwzięć.

Zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. Nr 199 poz.1227) decyzje te określają środowiskowe uwarunkowania realizacji przedsięwzięć, a w szczególności warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia, ze szczególnym uwzględnieniem konieczności ochrony cennych wartości przyrodniczych, zasobów naturalnych i zabytków oraz ograniczenia uciążliwości dla terenów sąsiednich a także w przypadku, gdy z oceny przedsięwzięcia na środowisko wynika potrzeba wykonania kompensacji przyrodniczej- stwierdza konieczność jej wykonania.

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach Programu, które mogą negatywnie oddziaływać na środowisko na etapie budowy należą inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej, infrastruktury komunalnej: kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, sieć gazowa. Negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jaki i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych;
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych;
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu zwierząt,
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Realizacja infrastruktury transportu drogowego nie może zagrażać trwałości układów przyrodniczych i ciągłości funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Realizując inwestycje drogowe

należy ograniczać presje na tereny wrażliwe, unikać tworzenia barier dla funkcjonowania przyrody. Istotne jest zachowanie drożności korytarzy ekologicznych oraz utrzymanie głównych szlaków migracji zwierząt. Aby ograniczyć oddziaływanie drogi jako źródła emisji hałasu i spalin należy w projekcie uwzględnić możliwość budowy ekranów akustycznych oraz takie rozwiązania, które poprawią płynność ruchu np. wydzielenie pasa awaryjnego, wydzielenie pasów do skrętu w rejonie skrzyżowań, budowa zatok w rejonie przystanków komunikacji, odpowiednia geometria łuków. Ponadto nasadzenia wzdłuż drogi mogą ograniczyć rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń.

W przypadku budowy sieci kanalizacji sanitarnej i sieci gazowej wytyczanie tras kanałów z ominięciem terenów cennych przyrodniczo, wykonywanie wykopów w sposób bezpieczny dla sąsiadujących drzew i krzewów, przywrócenie powierzchni terenu do stanu jaki istniał przed rozpoczęciem prac ziemnych,

W przypadku, gdy całkowite uniknięcie danego oddziaływania jest niemożliwe i istnieje niebezpieczeństwo nieodwracalnego zniszczenia szczególnie cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie odpowiednio wcześniej działań kompensacyjnych. Należy m.in. zapewnić odtworzenie zniszczonych siedlisk w miejscach zastępczych, sztuczne zasilanie osłabionych populacji. Mając na uwadze duży zasięg oraz w większości przypadków nieodwracalny charakter przekształceń środowiska podczas realizacji analizowanych inwestycji, zaleca się dokładne rozważanie lokalizacji inwestycji a także zastosowanie przyjaznych dla środowiska oraz wysokiej klasy rozwiązań technicznych.

7. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Obowiązek sporządzania programów ochrony środowiska na poziomie gminnym wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 *Prawo ochrony środowiska* (Dz .U. z 2008 r Nr 25, poz. 150, ze zm.). Program podlega aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września została sporządzona w celu określenia aktualnych warunków, wymagań oraz zadań niezbędnych do realizacji z zakresu ochrony środowiska.

Zasadniczym celem prognozy jest określenie czy prognoza POŚ nie narusza zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza uwzględnia cele i kierunki działań względem takich elementów jak:

- Powietrze atmosferyczne
- Wody powierzchniowe i podziemne
- Powierzchnia ziemi i gleb
- Hałas
- Przyroda
- Promieniowanie elektromagnetyczne
- Energia odnawialna.
- Poważne awarie

Kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju jest równoważne traktowanie środowiska przyrodniczego oraz priorytetów gospodarczych i społecznych. Podano metody monitorowania stopnia wykonania Programu. Jednocześnie zadaniem prognozy jest ułatwienie identyfikacji skutków środowiskowych spowodowanych realizacją zapisów w POŚ w przyszłości. Na dużą uwagę zasługują obszary NATURY 2000 znajdujące się na terenie gminy oraz możliwość budowy ferm wiatrowych mogących niekorzystnie wpłynąć na te tereny oraz zamieszkujące je ptaki błotne, należy więc bardzo dokładnie przeanalizować lokalizację inwestycji by jej skutki negatywne były jak najmniejsze.

W aktualizacji Programu wyznaczono również cele w zakresie ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017 oraz zaproponowano działania, mające pozwolić na ich osiągnięcie. Wskazano także - w celu uzupełnienia środków własnych gminy - możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych. Wyznaczono wskaźniki, służące badaniu postępu realizacji założeń Programu. Dokonano także oceny wpływu aktualizacji Programu na środowisko naturalne.

Wskutek realizacji wyznaczonych zadań osiągnięte zostaną cele, gwarantujące poprawę jakości stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy, a co za tym idzie – warunków życia oraz zdrowia jej mieszkańców. Rozszerzenie zakresu działań na rzecz poprawy:

- jakości: edukacji ekologicznej, zasobów wodnych, powietrza atmosferycznego oraz
- ochrony: przyrody i krajobrazu, lasów, gleb, zasobów kopalin,
- ochrony przed: hałasem i polami elektromagnetycznymi,
- minimalizować będą negatywne wpływy na poszczególne komponenty jak i środowisko jako całość.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Września na lata 2010 – 2013 z perspektywą na lata 2014 – 2017

Działania edukacyjne i promocyjne, zachęcające między innymi do minimalizacji wytwarzania odpadów oraz propagujące inne proekologiczne postawy, prowadzić będą do utrwalania się wśród mieszkańców właściwych z punktu widzenia ochrony środowiska zachowań, a w ich następstwie – rozwoju Miasta i Gminy Września zgodnego z prawem, skutecznego i efektywnego.